

**General de brigadă dr.
FLORIAN TUCĂ
Membru al Academiei
Oamenilor de Știință
din România**

**Colonel dr.
EUGEN SITEANU
Membru al Academiei
Oamenilor de Știință
din România**

DINASTIA ASĂNEȘTILOR

**Editura Academiei Oamenilor de Știință din România
București, 2017**

**Lucrare publicată sub egida Secției de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România**

Îngrijitor de ediție:
general de brigadă (r) dr. Florian TUCĂ

Copertă: Cristina Mariana TĂLPAN

Ilustrația foto: Valentin BLĂNARIU

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TUCĂ, FLORIAN**

Dinastia Asăneștilor / general de brigadă (r) dr. Florian
Tucă, colonel (r) dr. ing. Eugen Siteanu. - București :
Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8636-37-5

I. Siteanu, Eugen

94

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TUCĂ, FLORIAN

Dinastia Asăneștilor / general de brigadă (r) dr. Florian Tucă, colonel (r) dr. ing. Eugen Siteanu. - București : Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2017
Conține bibliografie
ISBN 978-606-8636-37-5

I. Siteanu, Eugen

94

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TUCĂ, FLORIAN

Dinastia Asăneștilor / general de brigadă (r) dr. Florian Tucă, colonel (r) dr. ing. Eugen Siteanu. - București : Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, 2017
Conține bibliografie
ISBN 978-606-8636-37-5

I. Siteanu, Eugen

94

PREFAȚĂ

Arealul Dunării de jos, mai ales după ce fluviul debușează în Câmpia Pannoniei și își urmează desfășurarea sa magistrală între Carpați și Balcani, este unul dintre cele mai favorabile spații de pe continentul european atât pentru crearea și dezvoltarea unei civilizații sedentare, cât și ca atracție pentru alte civilizații care au avut mai puțin noroc sub soare de un astfel de pământ Dumnezeuiesc.

Istoria consemnează de-a-valma mai multor seminții de valuri migratoare războinice peste populațiile de aici. Dintre aceste populații sedentare, cea a tracilor și, ca făcând parte din ea, cea a geto-dacilor – un străvechi popor european, poate, așa cum sugerează unele izvoare, cel mai vechi și cel mai numeros la acea vreme din Europa –, este nu numai cea mai consistentă, dar și cea mai strâns legată de pământul din care s-a născut, de pământul spațiului plin. Sedentarul este produsul locului său de pe pământ. Filosofia sedentarului, ontologia și gnoseologia lui, ca și etica lui, rezultă din ontologia spațiului plin. Filosofia populațiilor migratoare, care-și au locurile de origine, de regulă, în foaierea perturbator, este cea a spațiului gol. Filosofia migratorului războinic este totdeauna una de mișcare, rezultată din depresiunea, decepția și austeritatea spațiului gol. Migratorul, născut în șaua calului, privește totdeauna orizonturile, în căutarea unui loc mai bun sub soare sau a unui loc pe care să-l poată prădai. Pentru că el nu este făcut să stea locului. Sedentarul, de când se naște și până când moare, nu are nevoie să emigreze. El privește cerul și pământul și gândește pe verticală. Sus, la cer, pentru a primi soare, ploaie

și binecuvântarea Domnului, și, jos, la pământul de sub tălpi, pentru a primi roade. Roadele pământului și pe cele ale muncii sale.

Vremurile care s-au succedat de la origini încoace n-au schimbat această esență. De regulă, un mare popor se formează de o parte și de alta a unui mare fluviu sau a unui curs de apă, în zone cu resurse naturale și cu obstacole care să oprească sau să îngreuneze acțiunile invadatorilor. Din păcate, spațiul danubiano-pontic a fost tot timpul nu doar pământul ancestral dumnezeiesc al strămoșilor, al actualilor și al urmașilor, ci și una din zonele de atracție și, în același timp, de translatăre spre Vest, mereu spre Vest, a populațiilor migratoare războinice din spațiul perturbator, din foaierea perturbator, cum îl numește Gérard Chaliand, foaiere situat undeva, între nordul Mării Caspice și Extremul Orient, principalul conflict al acelor vremuri, dar și al celor care au urmat Antichității, derulându-se între populațiile războinice migratoare și populațiile sedentare.¹

Bulgarii au venit aici pe la anii 681, de undeva, de pe Volga. De aceea li se și spune bulgari (volgari, adică de pe Volga). Nu le-a rămas decât numele, după cum ei înșiși susțin. Există și conceptul că, de fapt, și ei ar fi urmași ai civilizației tracilor, deosebirea față de noi fiind aceea că ei vorbesc o limbă slavă. Mai mult, unii dintre ei cred că și Dobrogea ar fi pământ bulgăresc, Dobrogea însemnând, de fapt, în limba lor, nu pământul lui Dobrotici, cum spunem noi, ci „Pământ bun” (Dobro – bun și Gea – pământ), cum spun ei. De fapt, toți migratorii care s-au oprit și s-au statornicit pe acest pământ sfânt și care au fost asimilați de populația sedentară de aici, din acest spațiu, cred și susțin că și ei sunt de-ai locului, că au prioritate absolută asupra locului în care se află, fie pentru că l-ar fi

---

¹ Gérard Chaliand, ANTHOLOGIE MONDIALE DE LA STRATÉGIE, Robert Laffont, Paris, 1990, p. XIX

găsit gol și ei doar l-au ocupat, fie pentru că l-au cucerit cu sabia, așa cum spun, spre exemplu, și maghiarii.

Fără a se putea nega aceste realități ale schimbărilor pe care le-au impus migratorii războinici în locurile pe care le-au ocupat sau în care pur și simplu s-au sedentarizat (unele dintre aceste schimbări, cum ar fi spre exemplu, disciplina, punctualitate, respectarea legilor stabilite etc. sunt chiar benefice), trebuie totuși subliniat că ei sunt cei asimilați și cei care au fost nevoiți să se supună legilor pământului.

Astăzi, fosta populație tracică și, cea mai numeroasă din ea – getodacii – adică populația românească are aspectul unei pânze cândva omogene și foarte dense, pe care s-au brodat, cu alte culori și cu alte iglițe, câteva modele de alte foste civilizații de mișcare, unele contopite deja cu pânza-suport, altele încă în căutarea propriei identități, topite și ele, prin secole, în pânza veche, românească. Cea mai concludentă realitate a acestui concept o reprezintă cultura și, mai ales, limba vorbită. În spațiul României de azi, limba noastră, limba română, este nu numai cea mai veche și cea mai bogată, ci și cea mai unitară limbă din Europa, fără dialecte, ci doar cu graiuri, o limbă modernă, fonetică, echilibrată și foarte bine structurată, o limbă care a supraviețuit și s-a dezvoltat armonios, deși spațiul românesc a fost nu doar sfârtecat de migratori, ci și supus presiunilor dramatice și ucigătoare ale imperiilor care ne-au înconjurat și, într-un fel, încă ne înconjoară și ne țin sub tensiuni și presiuni și acum, deși sunt considerate dispărute.

În vremea Imperiului Roman, a existat, la sud de Dunăre, un ținut numit Tribalia, care dădea mult de furcă Romei, prin numeroasele răscoale și acte de nesupunere ale populației de aici și reprezenta un fel de cap de

pod al Daciei în limex-ul roman. Astăzi, între Dunăre și Marea Adriatică, mai există câteva dialecte ale limbii vechi, românești, limbă care s-a vorbit cândva de la Bug până în Boemia, de la Marea Baltică până la Marea Neagră și la Marea Adriatică: aromân, meglenoromân și istroromân. Și astăzi, deși nu beneficiază aproape de nici un fel de școli și de nici un fel de sprijin din partea guvernelor țărilor vecine, limba română – denumită vlaho-română – se vorbește încă, în unele localități și comunități, de la Șviștov până în Voivodina, pe Valea Timocului și în alte zone și localități din țările vecine (Ucraina, Ungaria, Serbia și Bulgaria), în multe familii și în unele lăcașe de cult. Spațiul României de azi este alcătuit din ce a rămas din ce a mai rămas, după ce mai toate uraganele mileniilor au trecut și peste noi, dar spiritul și arealul civilizației poporului român, care s-a dorit a fi totdeauna consonant cu cel al vecinilor și al dumnezeiescului nostru pământ, rămân piloni de rezistență, de durată și de reînflorire a neamului românesc în matca sa ancestrală, la izvoarele sale vitale și mereu proaspete.

A scrie, în acest context al debutului unui nou mileniu, care se anunță a fi pe cât de insecuritar și de imprevizibil, pe atât de amenințător, despre o dinastie din spațiul Balcanilor – cea a Asăneștilor –, pe care o revendică deopotrivă, românii și bulgarii și, poate, ambele popoare împreună, este nu doar unul dintre subiectele mai puțin bătute de cercetarea istorică, ci și un demers necesar, tocmai pentru a nu uita vremurile și oamenii de atunci, problemele cu care ei s-au confruntat și reperele care s-au durat și s-au consolidat atunci. Întoarcerea, pe firul apelor istoriei, în sus, la izvoare, va fi totdeauna un mod de curățire a zgurii care s-a adunat de-a lungul anilor, deceniilor și veacurilor și, mai mult decât atât, o cale de primenire a

gândului și a sufletului, de soluționare a problemelor de azi și de armonizare a eforturilor noastre comune, pentru a le rezolva, civilizată și elegant, pe cele de mâine. Oamenii aceia, care sunt strămoșii noștri, ai celor care locuim aceste pământuri, ne-au lăsat ceea ce au trăit și au creat, dar și un spirit al bătăliei pentru durată, pentru identitate, pentru viață și pentru cultură.

Toate dinastiile din istorie și-au avut importanța lor. Este, de altfel, premisă majoră de la care pornesc autorii în dezvoltarea unui subiect important, dar cvasiuitat, așa cum este cel al Asăneștilor. Autorii țin foarte mult la a sublinia rolul dinastiilor în istorie, în făurirea și durarea unui spirit al vremii, unui spirit care să identifice timpul și să treacă dincolo de el, spre lumea în care noi, azi, trăim, pentru a genera o proiecție asemănătoare a timpului nostru de azi spre cel de mâine. Strălucita dinastie geto-dacică pe care noi o numim, azi, Scorilo (50-60), cea care l-a generat pe Durpeneus – rege dac în 69-87 și pe cel mai vestit și mai eroic rege al Daciei – Decebal (87-106).

Apoi tot firul lung de dinastii care au existat în spațiul nostru de viață alcătuiește lungul drum al unei durate ce ajunge până la noi. Dinastia Asăneștilor este un segment foarte important, dar din păcate, nu și foarte bine cunoscut, din acest drum, din acest lung periplu al unei deveniri, care nu s-a încheiat nici azi. Poporul român continuă să-și construiască, așa cum o face de mii de ani, lungul său drum către nemurire, către sfințenia cerului și a pământului.

Dinastia Asăneștilor, cea care a generat Țaratul Româno-Bulgar, cu capitala la Veliko Târnovo, a vizat crearea unei identități statale puternice la sud de Balcani. Aceasta, împreună cu identitățile românești de la Nord

de Dunăre, dar și cu celelalte unități de rezistență ancestrală din spațiul carpato-dunăreano-balcanic, din vechiul areal geopolitic al dacilor și al tracilor, se constituiau în puternice piese de rezistență la pericolele și amenințările vremurilor, prin care să se realizeze acea osatură care să nu permită distrugerea civilizației care a creat spiritul milenar sedentar al populațiilor de aici, în centrul cărora s-au aflat tracii și inima lor cea mai puternică și cea mai caldă, geto-dacii și Dacia.

Autorii dezvoltă, dintr-o perspectivă românească, această temă, iar cele scrise de ei aduc nu doar acele date, informații și certitudini de care avem cu toții nevoie în analiza istorică, ci și acele raționamente-suporturi pentru continuarea procesualității de identificare și de limpezire a modului în care ne percepem și ne cunoaștem istoria și izvoarele ei autentice. Numele Asăneștilor – ca făuritori, apărători și păstrători de identitate se găsește în rădăcina unor denumiri de localități din țara de la Sud de Dunăre (între altele și orașul Asenovgrad, situat la 20 km spre sud de Plovdiv), așa cum, spre exemplu, un masiv muntos din Bosnia și Herțegovina poartă și azi numele de Romania.

De la 1187 la 1257, Țaratul vlaho-bulgar de la Sud de Dunăre a reprezentat, la acea dată, în condițiile unor presiuni uriașe exercitate de mai marii vremii post-Imperiul Roman, inclusiv de Bizanț, o formă organizată, puternică și viabilă, de rezistență identitară și civilizațională și, în același timp, o expresie a necesității unității populațiilor din acest areal geopolitic al Dunării. Această formă de organizare identitară avea o importanță cu totul specială pentru limitarea ofensivei distrugătoare de civilizații a marilor imperii și a puterilor discreționare ale timpului și pentru asigurarea supraviețuirii culturii și civilizației unor popoare pe

umerii cărora se construia, încă de pe atunci, pas cu pas, acea rădăcină din care s-a dezvoltat Europa integratoare de azi.

GHEORGHE VĂDUVA

CUVÂNT ÎNAINTE

Noi, autorii, am decis să scriem o carte de istorie pentru că, astăzi, nu se mai acordă atenție studierii istoriei naționale în școala românească, fapt care agravează/adâncește criza identitară a poporului român. În învățământul românesc istoria se studiază implicit (integrat) în loc să se studieze explicit ca în celelalte state membre ale UE. La noi, istoria românilor a ajuns să se studieze ironic, demitizat și chiar pe baza unor manuale semidocte deși statul român este suveran și are dreptul la identitate națională, la o istorie națională, iar cetățenii României sunt obligați să-și cunoască bine istoria în timpul cât sunt elevi în școala românească. Chiar și în perioada dictaturii comuniste, când comenzile veneau de la Moscova, nu s-a interzis studierea istoriei românilor sau a Istoriei României deoarece aceasta reprezintă, ca în orice țară, o disciplină de studiu esențială pentru cetățenii României, la fel cum este istoria națională din oricare altă țară pentru cetățenii acelor țări.

Încă înainte de 1848, Mihail Kogălniceanu a introdus istoria națională, în învățământul românesc, care s-a predat fără întrerupere în fiecare regim politic (chiar și în timpul dictaturilor) până în anul 1998 când s-a pus în aplicare o așa zisă reformă care a eliminat istoria națională din școala românească. Astăzi se împlinesc aproape 20 de ani de „reformă” macabră de uitare a istoriei noastre naționale. Factorii de decizie politică ocolesc răspunsul la întrebarea „Cum a fost posibilă eliminarea istoriei naționale din educația românească?”. Astfel, reprezentanții ISE ocolesc explicația crizei învățământului istoriei noastre și a lipsei componentei identitare din acest învățământ sau pseudoînvățământ, care s-a înlocuit

acum cu multiculturalismul european, așa cum nu s-a întâmplat în nici o altă țară din UE sau de aiurea. Unii susțin cu nonșalanță că nu e nimic neobișnuit sau de mirare în problema studierii Istoriei deoarece aceasta este tendința modernă europeană (a UE) și pasămite că „se respectă legea actuală”, că se urmează „modelul european” potrivit căruia istoriile naționale au o pondere de 50% în totalul orelor cursului de istorie și sunt „integrate în discipline care poartă titulatura de istorie”. În plus au mai adus și argumentul că nimeni nu mai păstrează „separarea dintre istoria grupului etnic dominant numeric și istoria europeană”, ceea ce reprezintă o gravă eroare deoarece prin aceste afirmații, aceștia dovedesc faptul că nu au studiat programele de istorie, atât de la gimnaziu, cât și de la liceu; în realitate, ponderea istoriei naționale în România este de 12-30% și nu de 50% cum a susținut ISE. Ba, mai mult, din numărul total de ore de istorie, numărul de ore pentru Istoria României este cel mai mic din Europa.

În nici o țară, deci, nu numai din UE, situația nu este mai catastrofală decât la noi. În consecință, factorii responsabili ar trebui să recunoască eroarea în care se află și să ia măsuri de aliniere la standardele europene, adică Istoria României să reprezinte 50% din numărul total de ore de Istorie, și nu 12-30% ca acum. În fapt, „reforma” istoriei a constat în înjumătățirea numărului total de ore care erau înainte de 1998 alocate Istoriei României și în programe sau manuale realizate sub orice critică.

În fond, Ministerul nu a respectat Recomandarea nr. 1283/1996 cu privire la istorie și învățarea istoriei în Europa, care a fost aprobată de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei și nici Recomandarea numărul 15/2001 cu privire la predarea istoriei în Europa secolului al XXI-lea, aprobată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei. Așa s-a

ajuns la predarea în învățământul românesc a unei singure ore de istorie pe săptămână – un record al prostiei românești, față de media de 2-4 ore de istorie pe săptămână în celelalte state membre (în planurile-cadru ale acestor state). Prin urmare România nu respectă „modelul european”, așa cum îl respectă, de exemplu, Ungaria cu 3-4 ore săptămânal de istorie.²

La fel ca orice națiune, care studiază istoria sa, și națiunea noastră trebuie să vegheze asupra studierii în școală a istoriei românilor pentru ca aceștia să-și cunoască trecutul, rădăcinile lor.

Pe lângă diversitatea etnică, la fel de importantă este și identitatea națiunii, iar diversitatea culturală nu trebuie să atace sau să anuleze această identitate a niciunei națiuni. O altă eroare din curriculum este prezentarea istoriei poporului nostru, mai bine zis de neprezentarea ei, prin afirmarea aberantă că „*nu se poate vorbi de o istorie a poporului român*”³, ci doar de „o istorie a spațiului românesc”. De asemenea în curriculum nu se scrie despre reconstituirea trecutului, care este un concept esențial al istoriei, ci despre diversitate, multiculturalitate, minorități, toleranță și discriminare și nu se pune accentul pe majoritate așa cum ar trebui căci istoria este a majorității.

„*Interesele comune sovieto-ungare i-au deformat (României, n.a.) istoriografia mai mult decât oricărei alte țări, nu doar prin prezentarea panteonului de eroi naționali ca dușmani ai poporului, ci chiar prin atacarea etnogenezei poporului român*”⁴. Acesta constituie un argument în plus pentru determinarea noastră legitimă de prezentare a adevărului istoric despre Țaratul româno-bulgar și despre Dinastia Asăneștilor,

---

² Constantin Toader, *Statutul istoriei în școală și criza identitară*, în Revista Tribuna învățământului nr. 1387, aprilie 2017, p. 8.

³ Idem.

⁴ Larry L. Watts, *Ferește-mă, Doamne, de prieteni ...*, Traducere din limba engleză de Camelia Diaconescu, Editura RAO, București, 2012, p. 215.

precum și despre continuitatea geto-dacilor și a poporului român în spațiul Carpato-Danubiano-Pontic, în ciuda afirmațiilor unora care susțin că „*nu mai este necesar ca istoricii și antropologii români să „piardă” timp căutând probe cu privire la formarea poporului român și continuitatea populației daco-române pe teritoriul Daciei*”⁵. În acest sens, ambasadorul maghiar la București, în 1968, spunea că noua istoriografie (românească, n.a.) utiliza „*cercetări arheologice și istorice intense*” și „*argumente științifice solide*” pentru a-și justifica „*ofensatoarele*”⁶ concluzii care nu puteau fi combătute de el. Printre aceste „ofense” erau și cele care aduceau „*la lumină vestigiile perioadei romano-geto-dacice, precum și legătura dintre aceștia și români*”⁷, ca dovadă a continuității românilor în Transilvania.

Studiile și cercetările arheologice și antropologice despre geto-daci au condus la o reinterpretare a istoriei românilor, ceea ce a determinat, în 1975, Comitetul Internațional al Științelor Istorice să-i aleagă pe români pentru a prezida al 15-lea Congres de la București și cinci dintre secțiunile acestui congres⁸.

„Insistențele Bucureștiului asupra originii daco-romane a românilor – mitul lor fondator central – a fost considerată de el (de Ivan Volgyes) un atac șovin la adresa drepturilor minorității maghiare”⁹.

Ungurul Kopeczi a editat o „*lucrare în trei volume Istoria Transilvaniei, care nega atât etnogeneza daco-romană a poporului român, cât și continuitatea acestuia pe teritoriul României*”¹⁰. El susținea că

---

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem, p. 478.

⁷ Idem.

⁸ Larry L. Watts, *Cei dintâi vor fi cei din urmă*, Editura RAO, București, 2013, p. 323.

⁹ Ibidem, p. 332.

¹⁰ Ibidem, p. 350.

Transilvania era nelocuită la apariția maghiarilor în secolul IX. Iată un argument în plus pentru a prezenta adevărul în această lucrare.

În cartea de față se tratează o temă mai puțin abordată până acum în literatura istorică românească. Este vorba de o dinastie strălucită, dintre multe altele care ne-au marcat istoria noastră multimilenară și anume de dinastia zisă a „Asăneștilor”. Aceasta a apărut cam la jumătatea secolului al XII-lea și s-a afirmat apoi, timp de aproape un veac, prin bărbații de stat și militarii pe care i-a avut. S-a afirmat, în principal, prin lupta activă și eficientă pe care au dus-o împotriva forțelor militare străine, cu precădere ale celor bizantine, și prin crearea și apărarea statului, regatului sau țaratului vlahilor și bulgarilor, adică al românilor și bulgarilor.

Dinastia Asăneștilor este, potrivit opiniilor noastre, de origine vlahă, valahă sau românească, aspect la care ne vom referi pe larg în demersul nostru științific. Conținutul de bază al cărții noastre va fi acela de a prezenta existența, în secolele XII și XIII, a statului sau a țaratului româno-bulgar, a personalităților ilustre care s-au aflat în fruntea acestora și a acțiunilor militare, politice, administrative și de altă natură purtate de ei în scopul menținerii și afirmării acelei originale statalități. Cu privire la „Dinastia Asăneștilor (1187-1258)” în Dicționarul Enciclopedic Român, ediția a II-a, sunt doar citați cei mai importanți reprezentanți ai acestei dinastii, ca și anii în care au deținut funcții înalte și anume: Asan I (1187-1196); Petru (1196-1197); Ioniță, zis și Caloian (1197-1207); Borilă (1207-1218); Ioan Asan al II-lea (1218-1241); Căliman Asan (1241-1246); Ioan Mihail Asan (1246-1257); Căliman al II-lea (1257-1258), în timpul căruia, așa cum se

menționează în volumul la care ne-am referit, țaratul* vlaho-bulgar „s-a dezmembrat și cu care Dinastia Asăneștilor se stinge”¹¹.

În cartea de față intitulată „Dinastia Asăneștilor”, viața și activitatea acestor reprezentanți de frunte ai țaratului vlaho-bulgar și în special luptele lor pentru putere și pentru dominație, sunt prezentate pe larg și din multe puncte de vedere chiar inedit. Un capitol special (capitolul 5) este dedicat împăratului românilor și bulgarilor Ioniță „Caloian” pentru că el a creat un imperiu datorită calităților sale de mare conducător și a fost cel mai strălucit reprezentant al dinastiei Asăneștilor. Volumul s-a născut din inițiativa colonelului dr. Eugen Siteanu, membru al Academiei Oamenilor de Știință din România, care este un împătimit al istoriei neamului și autor a numeroase lucrări din acest domeniu și din altele, de altfel. Celălalt autor al cărții, general de brigadă dr. Florian Tucă, istoric de profesie, membru al Academiei Oamenilor de Știință din România și al Societății Scriitorilor Militari care este, de fapt, și îngrijitor de ediție, a îmbrățișat cu căldură ideea de a se angaja în scrierea și publicarea lucrării la care ne referim din două motive principale: în primul rând, pentru că a considerat că tema dată este foarte interesantă și a fost destul de puțin și de sumar tratată până acum în literatura istorică românească; în al doilea rând, fiindcă în cărțile pe teme de istorie pe care le-a publicat până acum s-a referit adesea, fie doar tangențial, fie mai pe larg, și la statul sau țaratul româno-bulgar și la „Dinastia Asăneștilor”, respectiv la membrii de frunte ai acestei dinastii.

De altfel, despre statul româno-bulgar al Asăneștilor și cu precădere al vlahilor sau românilor care s-au aflat în fruntea lui – ca să ne exprimăm și în acest fel – au scris în decursul timpului, dar în special în ultimele

---

* Țaratul era un stat cârmuit de un țar (monarhul la bulgari, ruși și sârbi).

¹¹ *Dicționar Enciclopedic Român*, vol. I, București, 1962, p. 210.

două veacuri, numeroși istorici români și bulgari de certă valoare, între aceștia numărându-se, printre mulți alții: Nicolae Iorga, Constantin C. Giurescu, Dumitru Almaș, Dumitru Berciu, Neagu Djuvara și Alexandru Madgearu. Cărțile acestor autori sunt consemnate la bibliografia selectivă a lucrării de față.

Condițiile istorice dificile, invaziile și războaiele cu popoarele migratoare și statele agresoare le-au îngreunat românilor viața socială în sate și în orașe pentru că erau nevoiți să se retragă adesea în munți și în păduri din fața invadatorilor „câtă frunză și iarbă”. Năvălirea Slavilor și Bulgarilor în sudul Dunării i-au evacuat pe Români din Moesia în munții Balcani, Pind și Rhodopi. Astfel, teritoriul cuprins între marele fluviu și Balcani s-a slavizat interpunându-se o populație slavă între românii din nordul și cei din sudul Dunării. Așa se explică apariția dialectelor Macedo-Român și Istro-Român.

În secolul al VIII-lea au fost despărțite cele trei grupe de români: Daco-Românii, Macedo-Românii și Istro-Românii, dar ele reprezintă același suflet românesc, cum ar fi verii între ei.

Poporul român a fost unul dintre cele mai liniștite popoare din lume, căci în istoria noastră nu avem războaie de cucerire, ci de apărare. În perioada de formare a națiunii pe pământul (spațiul) românesc erau îndeosebi sate și cătune, iar orașe foarte puține și de aceea nu avem documente/acte (hârtii) în schimb avem foarte multe dovezi arheologice pe întregul teritoriu al Daciei. Străinii au dat Românilor numele de: „*vlahi, blachi, olachi, volohi etc. ... Acest nume constituie oarecum o traducere a celui de român*”¹².

---

¹² Guvernul României, Departamentul Informațiilor Publice, *Românii Psihologie, Identitate spirituală, destin*, Editura Semne '94, 1995, p. 193.

Am încercat și sperăm că am reușit să prezentăm succint rolul extraordinar pe care l-au jucat popoarele noastre – român și bulgar – în istoria europeană și universală a secolului XII și XIII.

A rezultat, ca o concluzie, faptul că locul unor popoare în lume nu este conferit numai de mărimea/întinderea spațiului acelor popoare sau potențialului lor demografic, ci voinței lor, eroismului și geniului militar al acelor popoare. De aceea am pus accentul pe conexiunile și deosebirile care au existat între fenomenul militar al celor două popoare și cel european (sud-est european). O trăsătură deosebită a oștilor celor două popoare este aceea că ele au apărut și s-au dezvoltat ca o instituție (instituții) pusă(e) în slujba apărării propriilor popoare și a teritoriilor lor, spre deosebire de oștile unor state și imperii care au reprezentat instrumente de cucerire a altor popoare și a teritoriilor acestora. Împrejurările istorice expuse aici și confruntările armate dure și continue cu inamici puternici au impus celor două popoare și oștilor acestora un caracter popular, de masă luptelor de apărare la care au participat toți românii și bulgarii care puteau să poarte arme și să le folosească, iar în ofensivă participau numai oștenii de carieră (profesioniști).

Așadar, arta militară româno-bulgară din secolele XII-XIV a fost o modalitate de a rezista, a supraviețui și a învinge cu forțe și mijloace puține oști și armate puternice și numeroase, ale unor state și imperii agresoare.

AUTORII

1. DINASTII CELEBRE LA GETO-DACI ȘI LA ROMÂNI

Potrivit celor consemnate în *„Dicționarul Enciclopedic Român”*, prin *„dinastie”* se înțelege *„un șir de suverani – prinți, voievozi, regi sau împărați – aparținând aceleiași familii și care s-au succedat ereditar la conducerea statului, de exemplu, dinastia Mușatinilor¹³ în Moldova, a Basarabilor în Țara Românească”¹⁴*. În aceeași lucrare românească de excepție se mai arată apoi și faptul că, prin *„Dinastie”*, se mai înțelege și *„familiile din care fac parte acești suverani”¹⁵*.

Să vedem, în continuare, ce se înțelege prin cuvântul *„Familie”*! În lucrarea la care ne-am referit mai înainte se arată că prin *„Familie”* se înțelege acel *„nucleu social elementar, întemeiat prin căsătorie, «celulă socială» care unește pe soți și pe descendenții acestora”¹⁶*.

Din cele subliniate mai sus rezultă, în mod evident, că dintr-o dinastie fac parte numeroase familii și că, de fapt, dinastiile sunt alcătuite, în timp și în spațiu, de familii, fie că unii reprezentanți ai lor au deținut înalte funcții în aparatul de stat sau au fost doar membri de familie.

În decursul timpului, în istoria noastră multimilenară au existat un șir lung de dinastii, pe care noi le putem numi, fără teama de a greși, că au fost celebre. Le putem întâlni încă din secolul I la geto-daci, dar în mod

---

¹³ Mușatinii, denumire generică, introdusă de istoriografia modernă (datorită echivalării cuvântului „Mușatin”, din vechile anale slavone, cu „al lui Mușat” în loc de „al Mușatei” pentru a desemna fie prima generație de urmași ai presupusului eponim, domnii Moldovei: Petru (c. 1375 – c. 1391), Roman (c. 1391-1394) și, cu ascendență nesigură, Ștefan (c. 1394-1398), fie principala familie domnitoare a țării, de la Bogdan Întemeietorul (1359-1365), până la Aron Tiranul (1591-1592; 1592-1595) – în succesiune masculină directă și relativ continuă la tron (Bogdăneștii), sau Iliș Alexandru (1666-1668) – numai în succesiune masculină directă. Înrudiri frecvente cu Basarabii din Țara Românească și incidental cu dinastiile din Polonia, Bizanț (după 1453), Rusia și Serbia. Prin reprezentanții săi cei mai de seamă: Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Petru Rareș și Ioan Vodă cel Viteaz, s-a identificat cu aspirațiile de progres și de libertate națională ale poporului. În mic dicționar enciclopedic Ediția a II-a, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1513.

¹⁴ *„Dicționar Enciclopedic Român”*, Vol. II, București, 1964, p. 116.

¹⁵ Idem.

¹⁶ Ibidem, p. 345.

mult mai evident în epocile medievale, moderne și contemporane ale istoriei României. La geto-daci, de pildă, a existat strălucita dinastie pe care o numim a lui Scorilo¹⁷ (50-68), din respectiva dinastie făcând apoi parte Durpaneus – rege în Dacia (69-87) - și Decebal, care a fost cel mai vestit rege al Daciei (87-106).¹⁸ Acești regi au fost urmașii marelui rege Burebista (secolul I î. Cr.) care a unit regatele geților într-un stat puternic ce se întindea de la Munții Slovaciei până în Munții Hemus (Balcani) și Marea Neagră, iar în nord, până la Nistru.

În veacurile care au urmat, în spațiul ancestral de viațuire geto-dacică și românească au existat un șir lung de dinastii, cele mai renumite dintre acestea fiind, în ordine cronologică, dinastiile: Asăneștilor, Basarabilor, Bogdăneștilor, Brukentalilor, Cantacuzinilor, Cantemiriștilor, Ghiculeștilor, Mavrocordaților, Movileștilor, Racoczeștilor, Draculeștilor, Gyuleștilor, Ioan Vodă și multe altele. Iată care au fost reprezentanții de frunte ai unor astfel de dinastii:

• **Dinastia Asăneștilor**¹⁹: Asan I, care este considerat făuritorul și conducătorul statului vlaho-bulgar sau româno-bulgar, denumit în epocă și Țarat (1187-1196), Petru Asan (1196-1197), care a fost frate cu Asan I; Ioniță Asan, zis și Caloianu, fratele lui Asan I și Petru Asan, fost conducător al celui de-al doilea stat româno-bulgar (1197-1207); Borilă Asan (1207-1218); Ioan Asan al II-lea (1218-1241); Ioan Căliman Asan (1241-1246); Ion Mihail Asan (1246-1257) și alții.²⁰ Boierul vlah (român)

---

¹⁷ Rege geto-dac (28-68 A.D.) predecesorul regelui Duras-Durpaneus (tatăl regelui celebru Decebal), cf. Micului dicționar enciclopedic, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1702.

¹⁸ Gheorghe Cristache, Florian Tucă, „Voievozi, Domnitori, Principi, regi, Președinți și alți șefi de stat din spațiul românesc. Dicționar”, ediția a II-a revizuită și adăugită, București, 2006, pp. 29, 33-36.

¹⁹ „Dinastie vlaho-bulgară a celui de-Al Doilea Țarat Bulgar (1187-1280). Mai importanți: Asan I (1187-1196); Petru (1187-1197); Ioniță Caloian (1197-1207); Borilă (1207-1218); Ioan Asan II (1218-1241); Caliman Asan (1241-1246)”, cf. Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1085.

²⁰ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 43-45, 51, 53, 57, 60-63.

Petru din Târnovo a condus împreună cu fratele său Asan I, răscoala vlahilor și bulgarilor împotriva jugului bizantin (1185-1187) care a avut drept consecință crearea celui de-al II-lea țarat bulgar sub conducerea dinastiei Asăneștilor; Petru a domnit ca țar între anii 1187-1197.²¹

• **Dinastia Basarabilor**²²: Basarab I²³, domn în Țara Românească (1324 - 1352); Nicolae Alexandru Basarab, domn în Țara Românească (1350-1364); Vladislav I (Vlaicu Vodă), domn în Țara Românească (1364-1377); Radu I, domn în Țara Românească (1377-1385); Dan I, domn în Țara Românească (1385-1386); Mircea cel Bătrân, domn în Țara Românească (1386-1418), Dan al II-lea, domn în Țara Românească (1422-1436)²⁴, Basarab cel Bătrân (Laiotă)²⁵, Basarab cel Tânăr (Țepeluș)²⁶.

• **Dinastia Báthoreștilor**: Ștefan Báthory voievod al Transilvaniei (1529-1534); Cristofor Báthory, voievod al Transilvaniei (1576-1581); Sigismund Báthory, principe al Transilvaniei (1581-1597, 1598-1599 și 1601-1602); Andrei Báthory, cardinal și principe al Transilvaniei (1598-1599), Gabriel Báthory, principe al Transilvaniei (1608-1612).²⁷

• **Dinastia Bibeștilor**: Dimitrie Bibescu, mare vornic și logofăt în Țara Românească (1835-1840); Gheorghe Bibescu, domn în Țara

---

²¹ *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1576.

²² *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1105: „Basarabi este familia domnitoare din Țara Românească, întemeiat de Basarab I, care a condus Țara până în secolul 16, dintre ei remarcându-se Mircea cel Bătrân, Dan al II-lea, Vlad Dracul, Vlad Țepeș, Vlad Călugărul, Radu cel Mare și Radu de la Afumați. Unii domni din sec. 16 și 17 (Neagoe Basarab, Matei Basarab, Constantin Șerban, Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu) și-au zis „Basarab” pentru a-și justifica apartenența la familia domnitoare, deși nu făceau parte din ea, ci din aceea a boierilor din Oltenia, Craiovești”;

²³ Domn al Țării Românești (1310-1352) care a unit cele două voievodate, din stânga și din dreapta Oltului și a pus astfel bazele Statului Feudal Țara Românească. În anul 1330 a obținut independența Țării prin înfrângerea Regelui Ungariei Carol Robert de Anjou, la Posada.

²⁴ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 51-63, 70-71, 96-97 și 100-102.

²⁵ Domn al Țării Românești (1473, 1474, 1475-1476 și 1476-1477) care s-a urcat pe tron cu ajutorul lui Ștefan cel Mare pe care l-a trădat, dându-se de partea turcilor în anul 1476 când a participat la invadarea Moldovei lui Ștefan cel Mare și Sfânt.

²⁶ Domn al Țării Românești (1477-1481, 1481-1482). În anul 1479 a participat la campania turcilor împotriva Transilvaniei. În anul 1481 a fost înfrânt de Ștefan cel Mare și Sfânt.

²⁷ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 123,153-155, 158-160, 175-176 și 183-184.

Românească (1842-1843); Barbu Dumitrie Știrbei, fratele lui Gheorghe Bibescu, domn în Țara Românească (1869-1853 și 1854-1856) și alții.²⁸

• **Dinastia Bogdăneștilor:** Bogdan I²⁹; Bogdan al II-lea³⁰, tatăl lui Ștefan cel Mare, domn al Moldovei (1449-1451); Ștefan cel Mare strălucit, domn al Moldovei (1457-1504); Bogdan al III-lea³¹; Petru Rareș, fiul nelegitim al lui Ștefan cel Mare, domn al Moldovei (1527-1538 și 1541-1546); Ilieș Rareș, domn al Moldovei (1546-1551); Ștefan Rareș, domn al Moldovei (1551-1552) și alții.³²

• **Dinastia Cantemiriștilor:** Constantin Cantemir, domn în Moldova (1685-1693); Dimitrie Cantemir, domn în Moldova (1693, 1710-1711); Antioh Cantemir, domn în Moldova (1695-1700 și 1705-1707).³³

• **Dinastia Craioveștilor:** Radu cel Mare³⁴; Neagoe Basarab³⁵; Radu Bădică³⁶; Radu de la Afumați³⁷; Radu Șerban³⁸.

---

²⁸ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 274-279.

²⁹ *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1127: „Bogdan I, primul domn de-sine-stătător al Moldovei (1359-1365). Voievod din Maramureș; răzvrătit în 1343 împotriva regelui Ungariei Ludovic I de Anjou, a trecut în 1359 în Moldova, unde a fost recunoscut ca domn. A respins repetatele încercări ale regelui Ungariei de a-și reinstaura supremația asupra Moldovei”.

³⁰ A învins pe poloni la Crasna (1450). A fost ucis mișelește de Petru Aron.

³¹ „Bogdan III (Bogdan cel Chior), Domn al Moldovei (1504-1517). Fiul lui Ștefan cel Mare. A purtat lupte cu tătarii și cu polonii.” Cf. *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1127.

³² Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 76-77, 82-85.

³³ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 216-219 și 221-226.

³⁴ „Radu cel Mare, domn al Țării Românești (1495-1508). Sprijinindu-se pe concursul familiei boierilor Craiovești, pentru care a creat instituția mării bănii, a luat unele măsuri privind centralizarea statului. Supus față de poartă. S-a aflat în bune relații de vecinătate cu regele Ungariei și cu regele Poloniei. A acordat o mare atenție vieții culturale și religioase”. *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, pp. 1609-1610.

³⁵ „Neagoe Basarab, domn al Țării Românești (1512-1521), fiul lui Basarab cel Tânăr. Descendent din boierii Craiovești, domnia sa a marcat apogeul puterii acestei familii. Pe plan internațional a dus o politică de întărire a autorității centrale. S-a aflat în bune relații cu Ungaria, Polonia și Veneția, bucurându-se în același timp de încrederea turcilor. *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1520.”

³⁶ „1523 (octombrie) – 1524 (ianuarie): Radu Bădică, domn în Țara Românească. Fiul natural al domnitorului Radu cel Mare. A fost ridicat pe scaunul Țării Românești de către boierii care s-au răscolat împotriva voievodului Vladislav III (...). Bădică n-a stat pe tronul Țării Românești decât trei luni și câteva zile (de la 19 octombrie 1523 la 19 sau 27 ianuarie 1524). (...) Mai marii Porții Otomane, interesați și pe deplin răsplățiți de pretendentul la domnie, Vladislav III, l-au atras pe Bădică într-o capcană, după care l-au omorât în chip sălbatic”. Conform Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 117-118.

³⁷ „Radu de la Afumați, domn în Țara Românească (1522-1523, 1524, 1524-1525, 1525-1529). A dus o politică antiotomană și a luptat împotriva lui Mehmed-beg, Vladislav III și Radu Bădică, pretendenți la scaunul domnesc, care i-au întrerupt domnia. La îndemnul boierilor Craioveni s-a supus Porții. Încercând să ia politica antiotomană, a fost ucis de boieri la Râmnicu Vâlcea.” Conform *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1610.

• **Dinastia Dracula:** Vlad Dracul³⁹, domn în Țara Românească (1437-1442 și 1444-1447); Vlad Țepeș⁴⁰, domn în Țara Românească (1448, 1456-1462 și 1476-1477); Radu cel Frumos⁴¹, domn în Țara Românească (1462-1475, cu intermitențe); Vlad Călugărul, domn în Țara Românească (1481-1495, cu intermitențe) și alții.⁴²

• **Dinastia Ghiculeștilor:** Grigore al II-lea Ghica, domn în Moldova (1726-1733, 1735-1741, 1747-1748) și domn în Țara Românească (1733-1735 și 1748-1752); Matei Ghica, domn în Țara Românească (1752-1753) și domn în Moldova (1753-1756); Scarlat Ghica, domn în Moldova (1757-1758) și domn în Țara Românească (1761 și 1765-1766); Grigore al III-lea Ghica, domn în Moldova (1764-1767 și 1774-1777) și domn în Țara Românească (1768-1769).⁴³

• **Dinastia Gyuleștilor:** Gyula* sau Jula cel Bătrân, Jula I-ul, Jula al II-lea și Jula al III-lea sunt voievozi transilvăneni care au domnit începând cu mijlocul secolului al X-lea și până spre sfârșitul secolului al XI-lea.

• **Dinastia Hohenzollern-Sigmaringen:** Carol I, domnitor în perioada 1866-1881 și rege în perioada (1881-1914); Ferdinand I⁴⁴, fiul

---

³⁸ „Radu Șerban, domn în Țara Românească (1601, 1602-1610, 1611) din neamul Craioveștilor, urmaș în fapte al lui Mihai Viteazul. Politică de echilibru și de refacere a țării După războiul antiotoman (1593-1606). Victorii asupra tătarilor (Ogretin, 1602), turcilor (Belgrad, 1602, Silistra, Hârșova, Brăila, 1603) și principalilor ardeleni filoturci”. *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1610.

³⁹ Domn al Țării Românești (1436-1442, 1443-1447), fiul lui Mircea cel Bătrân. A luptat alături de Iancu de Hunedoara împotriva turcilor în anii 1444 și 1445.

⁴⁰ Domn al Țării Românești (1448, 1456-1462 și 1476), fiul lui Vlad Dracul. A condus războiul împotriva turcilor început în 1459 și în anii 1461-1462 a nimicit garnizoanele turcești din sudul Dunării. În anul 1476 a participat alături de Ștefan cel Mare și Sfânt la o campanie antiotomană. A fost ucis mișelește de boierii care doreau o alianță cu turcii.

⁴¹ „Radu cel Frumos, domn al Țării Românești (1462-1473, 1473-1474, 1474-1475). A obținut domnia cu ajutorul turcilor, înlăturându-l pe Vlad Țepeș, fratele său. Înfrânt de Ștefan cel Mare la Soci (1471) și, mai târziu, la pârâul Vodna (1473). Fiica sa Maria Voichița a devenit soția lui Ștefan cel Mare”. Conform *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1609.

⁴² Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 76-77, 82-85.

⁴³ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 223-224, 237-240.

* „Gyla (Gyula, Jula), voievod din Transilvania. În 1002-1003 a fost înfrânt și făcut prizonier de regele Ungariei, Ștefan I”, *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1331.

⁴⁴ *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1281. Ferdinand I de Hohenzollern – Sigmaringen (1865-1927). Nepot de frate al regelui Carol I. Exponent al intereselor marii burghezii și

fratelui lui Carol I al României (1914-1927); Carol al II-lea, rege al României (1930-1940); Mihai I, rege al României (1927-1930 și 1940-1947).⁴⁵

• **Dinastia lui Ioan Vodă cel Cumplit, zis și cel Viteaz:** Ioan Vodă cel Cumplit, domn în Moldova (1572-1574); Ioan Potcoavă, domn în Moldova (1578); Alexandru Potcoavă, domn în Moldova (1578); Ștefan Surdu, domn în Țara Românească (1591-1592) și alții.⁴⁶

• **Dinastia Mavrocordaților:** Nicolae Mavrocordat, domn în Moldova (1715-1716) și domn în Țara Românească (1716-1719); Ioan Mavrocordat, domn în Țara Românească (1716-1719); Constantin Mavrocordat, domn în Țara Românească (1730-1731, 1733, 1735-1741, 1744-1748, 1756-1758 și 1763) și domn în Moldova (1733-1735, 1741-1743, 1748-1749 și 1769); Ioan Nicolae Mavrocordat, domn în Moldova (1743-1747); Alexandru I Mavrocordat, domn în Moldova (1782-1785); Alexandru al II-lea Mavrocordat, domn în Moldova (1785-1786) și alții.⁴⁷

• **Dinastia Movileștilor:** Mihai Movilă, domn în Moldova (1607); Constantin Movilă, domn în Moldova (1607); Alexandru Movilă, domn în Moldova (1615-1616); Gavril Movilă, domn în Țara Românească (1616, 1618-1620); Moise Movilă, domn în Moldova (1630-1631 și 1633-1634);⁴⁸

---

moșierimi române. În 1916 s-a apropiat de Antanta, ratificând tratatul încheiat de guvernul român cu aceasta. A fost dominat în actele sale de autoritate monarhică de soția sa, regina Maria și de Ion. I.C. Brătianu.

⁴⁵ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 287-304.

⁴⁶ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 149-151, 162-163.

⁴⁷ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 229-231, 235-236, 249-251.

⁴⁸ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 182-183, 187, 192.

• **Dinastia Rákoczilor:** Rákoczi I, principe al Transilvaniei (1630-1648); Gheorghe Rákóczi II, principe al Transilvaniei (1648-1660, cu intermitențe).⁴⁹

Studiind lista domnitorilor (voievozilor) dinastiilor românești și a țărilor constatăm că unii domnitori au domnit succesiv în două țări și anume Moldova și în Țara Românească.

Putem da mai multe exemple: Grigore al II-lea Ghica, Matei Ghica, Scarlat Ghica și Grigore al III-lea Ghica (toți din Dinastia Ghiculeștilor) sau Nicolae Mavrocordat și Constantin Mavrocordat din Dinastia Mavrocordaților.

---

⁴⁹ Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, pp. 192-193, 199-200.

2. CONTEXTUL GEOPOLITIC AL APARIȚIEI ȘI AFIRMĂRII DINASTIEI ASĂNEȘTILOR

La sfârșitul secolului IX, triburile ungare au fost alungate de pecenegi și bulgari spre vest din regiunea cuprinsă între Nipru și Don. Aceste triburi au traversat Nistrul în partea de sud a acestuia și apoi s-au deplasat spre N-V, paralel cu Nistrul, iar în continuare au migrat spre Vest prin spațiul dintre Prut și Nistru. În drumul lor spre vest, acele triburi au traversat Tisa și au reușit să debușeze în Câmpia Panoniei, de unde au întreprins atacuri de pradă spre Occident. Dar, în cele din urmă, ele au fost înfrânte de germani în anul 933, în Saxonia, mai întâi la Riade, și apoi, în 955, la Lech. Fiind nestatornice din fire, triburile respective și-au încercat norocul spre est, împotriva românilor din Ducatul lui Salanus⁵⁰, dintre Tisa și Dunăre, pe care l-au cucerit cu greu, iar apoi au înaintat spre est de Tisa, încercând să invadeze și să pună stăpânire pe voievodatele românești conduse de voievozii Menumorut (în spațiul Bihorului), Glad (în Banat) și Gelu (în partea de nord a Transilvaniei).

Arpad, regele ungarilor, a atacat și asediat cetatea Sătmăruului, dar aceasta era apărată de voievodul Menumorut și ungurii nu au putut să o cucerească. Atunci ei și-au continuat înaintarea spre est împotriva voievodului Gelu, care rezistă și reușește să-i respingă. Ungurii bat în retragere spre vest și-l atacă din nou pe Menumorut. Acesta însă îi atrage spre Vadul Crișului într-un loc îngust unde îi lovește prin surprindere și le

---

⁵⁰ Cf. Anonymus, *Gesta Hungarorum*, București, 1934, pp. 32-33: „Primul care a suferit șocul invaziei a fost Ducatul lui Salanus, care cuprindea un întins teritoriu între Dunărea mijlocie și Tisa, cu o densă populație românească consemnată de cronicile ungare sub denumirea „Pastores Romanorum”. Ducatul lui Salanus a fost, în cele din urmă, treptat, cotropit, iar atacurile ungarilor s-au extins și la est de Tisa”, vezi colectiv de autori, *Istoria militară a poporului român*, Vol. I, Editura Militară, București, 1984, p. 276.

produce pierderi mari. Oastea lui Arpad se retrage precipitat spre Pesta traversând în grabă râul Tisa.

În anii următori ungurii invadează din nou teritoriile românești și într-o bătălie pe râul Almaș îlucid pe voievodul Gelu la poalele muntelui Mezeș. În anul 906 ei îl atacă din nou pe Menumorut care apăra cetatea Biharia. Deși au asediat cetatea, ungurii nu reușesc s-o cucerească și în cele din urmă au ridicat asediul și s-au întors la Pesta. Văzând că nu-l pot învinge pe Menumorut și-au îndreptat atacurile împotriva Banatului care era sub stăpânirea lui Glad⁵¹. După nenumărate bătălii purtate ani la rând, ungurii nu au reușit să cucerească acest cnezat. În tot secolul al X-lea urmașii voievodului Glad au stăpânit Banatul printr-o luptă continuă pentru apărarea independenței și suveranității acestui voievodat. În secolele X, XI, XII și XIII urmașii lui Gelu (din dinastia Giuleștilor) au format și perfecționat o oaste puternică și au întărit și fortificat orașele și cetățile. De asemenea, au menținut și au întărit legăturile cu românii din sudul Dunării, cu noul regat româno-bulgar. De asemenea, și celelalte voievodate din Transilvania, Oltenia și Muntenia intensifică legăturile cu țaratul româno-bulgar. Negustorii din nordul Dunării ajungeau des în sudul fluviului și la fel procedau și cei din sud venind frecvent peste Dunăre cu diferite treburi.

La nord și sud de Dunăre existau comunități românești rurale și orașe, care erau grupate în cnezate și voievodate înarmate cu forțe proprii pentru apărare și pentru respingerea deselor atacuri ale popoarelor migratoare și ale ungarilor.

---

⁵¹ Glad, duce (voievod) al Banatului. Formațiunea statală condusă de el va fi fost prima structură de acest fel, de tip feudal, semnalată în spațiul românesc. Potrivit cronicii notarului regelui Bela, Anonimus, stăpânirea lui Gelu era denumită „Țara dintre Tisa, Mureș, Dunăre și Carpați”. Unii istorici români și străini apreciază că voievodul Gelu s-ar fi născut într-o așezare din zona Vidin. Oștile sale erau alcătuite din români, bulgari și pecenegi. Conform Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *op. cit.*, p. 38.

Războaiele împotriva acestor voievodate au continuat și în secolele următoare.

Bizantinii, în secolul X stăpâneau Gurile Dunării și dispuneau de o puternică flotă în vestul Mării Negre. O carte bizantină din acea perioadă ne dă informații despre acea flotă și despre prezența românilor în spațiul de la vestul Deltei Dunării și de la sudul și nordul fluviului,⁵² dovadă a continuității locuirii poporului român în spațiul Carpato-Danubiano-Pontic. Românii din Balcani și Pind din sudul Dunării (vlahii) aveau regiuni autonome în Imperiul Bizantin. În cronicile bizantine este atestată „domnia românilor din Elada”, prin penultimul deceniu al secolului X, într-un act al împăratului bizantin Vasile II Bulgarohtonul.⁵³

Același autor scrie și despre organizarea oastei românilor din Vlahia Mare din Munții Pind.

Bizantinii au reușit să oprească expansiunea forțelor Rusiei Kievene pe aliniamentul Dunării în urma înfrângerii cneazului Sviatoslav I de către împăratul bizantin Ioan Tzimiskes la Dorostolon în anul 971 și a țarului bulgar Boris II care a fost luat prizonier. Totuși, formațiunile statale românești de la nord și sud de Dunăre și-au păstrat autonomia,⁵⁴ inclusiv în actuala Dobrogea și la sudul Dunării unde românii aveau multe cetăți: Noviodunum, Aegyssus, Arrubium, Dinogetia, Beroe, Dorostolon și Vecina.⁵⁵

Împotriva invaziilor pecenegilor românii au construit în Dobrogea un val mare de pământ lung pe peste 50 de km de-a lungul văii Carasu și un

---

⁵² Constantin Porfirogenetul, *Carte de învățătură pentru fiul său Romanos*, Editura Vasile Grecu, București, 1971, pp. 9-19.

⁵³ George Murnu, *Prima apariție a românilor în istorie*, în *Studii istorice* privitoare la trecutul românilor de peste Dunăre, Editura Nicolae-Șerban Tanașoca, București, 1984, p. 67.

⁵⁴ Georgios Kedrenos, *Compediu de istorii*, în *Fontes*, vol. III, pp. 140-142.

⁵⁵ Colectiv de autori, *Istoria militară a poporului roman*, Vol. I, Editura Militară, București, 1984, p. 288.

zid de piatră în lungime de aproape 60 de km între Axiopolis (Cernavodă) și Constantia (Constanța). Pecenegii au venit în valuri migratoare peste Dunăre în anii 1027, 1032, 1036 distrugând și ucigând cu cruzime femei, copii și bărbați la Capidava, Dinogetia, Dervent și alte localități.⁵⁶ Dar după înfrângerea lor în 1036 de către cneazul kievean Iaroslav și de către uzii migratori, precum și de bizantini invaziile lor au încetat.

După migrația pecenegilor a urmat cea a uzilor și apoi cea cumană. Aceștia din urmă, cumanii, s-au stabilit la est și la sudul Munților Carpați și au dominat asupra populației autohtone până în secolul XIII. Vom reveni asupra lor cu noi precizări în rândurile următoare. La sud și est de Dunăre, în acea perioadă existau formațiuni autonome române în cadrul Imperiului Bizantin. Una dintre acestea a fost cea de la Dristra condusă de românul Tatu, altele au fost cele ale lui Sacea și Sesthlay dintre Dunăre și Mare și de la cetatea Vecina, de asemenea și cea a lui Pudilă, care au luptat împotriva cumanilor.⁵⁷ În secolul XI în Imperiul Bizantin s-au declanșat luptele dintre marii feudali și a început fărâmițarea feudală a imperiului, ceea ce a dus la slăbiciunea sa. Imperiul a pierdut Asia Mică, cucerită de turci, iar sudul Italiei a fost cucerit de normanzi în anul 1071. Basileul Vasile II Bulgarohtonul a reușit să recucerească Bulgaria, în 1018, care a rămas în cadrul Imperiului până la marea răscoală din 1185-1186 condusă de Petru și Asan I.

La est de Carpați formațiunile statale românești au luptat cu succes împotriva forțelor armate ale cnezatelor Haliciului și Kievului care au încercat de mai multe ori să anexeze teritoriile românești.

---

⁵⁶ Ibidem, p. 292.

⁵⁷ Idem.

După ce s-a format statul Ungar creștin, sub regele Ștefan I, agresiunea împotriva teritoriilor românești a continuat și în secolul XI. Aceste teritorii aparțineau Voievodului transilvănean care se afla sub dinastia Giuleștilor și Juleștilor (voievodul Jula cel Bătrân, Jula I-ul, Jula al II-lea și Jula al III-lea). Cele mai puternice agresiuni ale ungarilor s-au derulat practic în anii: 1002; 1046; 1060 și 1069, dar aproape mereu au fost respinse de către români prin contraatacuri sau contraofensive. Totodată a rezistat la toate încercările ungare de cucerire și voievodatul Banatului românesc.

În prima jumătate a secolului XI, nestatornicii și cuceritorii pecenegi au făcut incursiuni de jaf și de pradă pe teritoriile fostei Dacii, și anume în Moldova, Basarabia și Dobrogea. Începând cu anul 1064 uzii, o altă populație migratoare pusă pe cucerire, au invadat și au trecut rapid prin Câmpia Română și Dobrogea ajungând în Peninsula Balcanică reușind să zdrobească armata bizantină care stăpânea teritoriul Bulgariei actuale. Dar, în cele din urmă, uzii au fost învinși la sfârșitul anului 1065. Când se părea însă că în zilele la care ne-am referit lucrurile au intrat în normal, și-au făcut apariția noi migratori și cuceritori. Este vorba de cumanii, care au încercat prin puterea forței să se așeze la est și la sud de Carpați. Ei aveau o armată puternică care și-a exercitat dominația asupra populației cucerite o lungă perioadă de timp. Pecenegii și cumanii au intervenit, deseori, în conflictele militare din spațiul dacic și din Peninsula Balcanică. Totuși formațiunile statale românești au rezistat în munți, pe dealuri și în păduri la Nord și Sud de Dunăre. Astfel, în deceniul 8 al secolului XI, existau cetăți puternice și la Sud de Dunăre, autonome față de stăpânirea bizantină. O asemenea cetate era Dristra, care era condusă de românul Tatous (Tatu) și

care, în perioada 1072-1074, a apărat fortificația, împreună cu populația românească din zonă și din împrejurimi, împotriva atacurilor forțelor bizantine sub comanda lui Nestor. De asemenea, în epocă s-au remarcat, prin acțiunile întreprinse, doi comandanți români, Sacea și Sesthlay, care aveau în stăpânire un teritoriu destul de mare între Dunăre și Mare, cu centrul la cetatea Vicina. Forțele de sub comanda lor au rezistat cu deplin succes nenumăratelor atacuri bizantine.

În perioada la care ne referim, la est de Carpați exista Țara Românilor, locuită de cetățeni harnici și viteji, care a rezistat eroic împotriva agresiunilor pecenegilor, uzilor și cumanilor, pierzând din când în când unele teritorii, dar pe care le recucereau prin vitejie și eroism. Luptătorii acestei țări au respins atacurile repetate și ale cnezatelor Kievului și ale Haliciului, puse și ele pe jafuri și cuceriri.

În anul 1166, Imperiul Bizantin a declanșat o ofensivă puternică împotriva Ungariei, acționând pe două direcții exterioare: prima a urmat cursul Dunării dinspre Mare și viza luarea în stăpânire a orașului Pesta, iar a doua, care cuprindea trupe bizantine și românești (vlahi), a folosit trecătorile Carpaților spre Transilvania și apoi spre Câmpia Panonică. Oastea ungară a fost surprinsă la acea ofensivă, iar în cele din urmă va fi prinsă ca într-un clește de către cuceritori și apoi înfrântă. Pe timpul derulării acelor acțiuni, trupele române s-au comportat cu adevărat eroic. Ele și-au adus o contribuție notabilă la zdrobirea trupelor ungare.

După cum am subliniat ceva mai înainte, în perioadele la care ne-am referit, voievodatele (țările) românești au rezistat cu deplin succes și acțiunilor împotriva agresiunilor dinspre est ale cnezatelor Kievului și Haliciului, iar dinspre sud împotriva atacurilor bizantine. În acest spațiu al

vechii Dacii, românii, împreună cu alte popoare și în primul rând cu bulgarii, au luptat în continuu pentru libertatea lor și pentru păstrarea pământului sfânt al străbunilor. În ciuda deselor invazii străine pe teritoriile daco-române, românii au știut să se organizeze totdeauna în bune condițiuni, făcând din teritoriile lor redute puternice și bine apărate. Întotdeauna munții, cursurile de apă, dealurile și pădurile i-au ocrotit pe români și le-au asigurat condiții favorabile pentru a rezista vicisitudinilor vremii, a se reface, a renaște și a relua mereu lupta pentru păstrarea ființei naționale și a statalității, oștirea să joace mereu și mereu un rol important în sud-estul Europei. Ridicarea la luptă în masă a românilor din teritoriile Vlahia Mare și Vlahia Mică, din Moldova și din Transilvania și din Balcanii Orientali a fost întotdeauna una benefică. După jumătatea anului 1160, în urma luptelor intense împotriva Ungariei și a armatei bizantine, în spațiul dacic și balcanic s-au prefigurat dorințele arzătoare ale românilor de a realiza, împreună cu bulgarii, un stat puternic la sud de Dunăre, în Balcani. La baza acestui deziderat legitim stăteau o dezvoltare economică și socială puternică în zonă, o dorință arzătoare de a trăi în pace și în liniște a locuitorilor acelor pământuri care erau ale lor din moși strămoși pe care le stăpâneau. Acei români și acei cetățeni luptau demult pentru emanciparea lor politico-statală. Era o luptă de secole, dar care se accentuase în mod evident în secolele al XI-lea și al XII-lea. Aceste popoare aveau să lupte, la un moment dat, cu arma în mâini, împotriva jugului bizantin, pentru cucerirea independenței și libertății lor. Mai erau și alte popoare care luptau pentru acest ideal luminos și anume: sârbii și slavii occidentali de pe coasta Adriaticii. Dar, spre deosebire de sârbi, care pentru câștigarea independenței lor s-au aliat la un moment dat cu Ungaria,

bulgarii și românii din vechiul spațiu dacic și din Balcanii Orientali au făcut o alianță puternică și firească cu românii nord-dunăreni și uneori și cu grecii.

Românii au pus viguros mâna pe arme în anul 1066, când s-au răscolat direct împotriva politicii fiscale înrobitoare impusă de Imperiul Bizantin. Atunci a avut loc un fel de răscoală generală, când celnicii (echivalentul cnejilor de la nordul Dunării), care participau la adunări, au hotărât să-și înființeze repede o oștire românească proprie. Noile trupe românești au avut, la un moment dat, trei comandanți viteji și pricepuți: Niculiță, Berivoi Românul și Slavotă Carmalac. Primii doi erau din localitatea Larissa. Această oaste nouă a pus o condiție fermă administrației bizantine și anume: abolirea imediată a impozitelor insuportabile și respectarea autonomiei străvechi. Uniți într-o forță armată de temut, românii sud-dunăreni au impus cu forța armelor satisfacerea dorințelor lor legitime.

De altfel, românii de la sudul Dunării se mai ridicaseră la revoltă cu arma în mână și în anul 1019. Este vorba de românii din Vlahia Mare, din Munții Pind⁵⁸, despre care se scrie în hrisovul lui Vasile al II-lea. În anul 1171 bizantinii i-au arestat pe venețienii veniți în imperiu și au asasinat toată populația latină din Constantinopole.

După decesul bazileului Manuel I Comnenul în 1180, monarhia bizantină intrase în declin. În anul următor, Imperiul a fost atacat de armata ungară nu numai în Croația și Dalmația, ci și la Sirmium. Forțele armate sârbe au trecut și ele la atac în anul 1183, urmate de normanzii

---

⁵⁸ Munții Pind sau Pindos (în limba greacă) se întind din vestul Greciei până lângă Albania pe o lungime de aproximativ 800 de kilometri și au o lățime de maxim 60 km. Ei reprezintă o prelungire a Alpilor Dinarici până aproape de istmul Corint și se află dispuși între Marea Egee și Marea Ionică (*Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1580).

sicilieni care au atacat Thessalonicul⁵⁹ și în anul 1185 au ocupat acel teritoriu.

Bizanțul a negociat pacea cu Ungaria, pace pe care a cumpărat-o scump. În condițiile date, pentru a rezista situației, bizantinii au recurs la o creștere enormă a impozitelor populației de la sudul Dunării, fapt ce a determinat declanșarea unei revolte generale a populației, din zona munților Balcani (Haemus). Mulțimile s-au ridicat împotriva Bizanțului, pentru că mai marii bizantini nu ținuseră cont că taxele financiare deveniseră enorme și erau aproape insuportabile. Populația română din Balcani se va răscula și ea în masă. Ea se baza pe inaccesibilitatea munților care aveau stâncile abrupte pentru forțele bizantine și pe existența unor cetăți inexpugnabile. Așa avea să înceapă, în anul 1185, lupta românilor și bulgarilor împotriva bizantinilor. În fruntea grupărilor de români și bulgari se vor afla frații Asănești, Petru și Asan I. Era în iarna anilor 1185/1186 când cei doi frați i-au ridicat la luptă pe vlahii și bulgarii din munții Balcani împotriva trupelor bizantine. În prima parte a acelor lupte, adică în primăvara lui 1186, armata împăratului Isaac al II-lea a declanșat o puternică ofensivă asupra răsculaților și a obținut câteva victorii. În condițiile create, frații Petru și Asan I și-au retras forțele militare la nordul Dunării, iar apoi în primăvara anului următor a obținut un important sprijin militar de luptători în efective din partea altor grupări de români și cumani. Astfel, în anul 1187, bizuindu-se pe noi forțe militare, gruparea condusă de frații Asan a cucerit o serie de cetăți și fortificații la sudul Dunării. Ba, și mai mult, gruparea s-a întărit, în cadrul ei venind numeroși bulgari din munții Balcanii Mari, care se răsculasera împotriva bizantinilor. După ce

---

⁵⁹ Thessaloniki (Salonic)

fuseseră învinse, trupele bizantine s-au răsculat împotriva împăratului lor. Cu greu, abia în vara aceluiași an, 1187, împăratul bizantin a reușit să alcătuiască o nouă grupare armată, lângă Adrianopol, cu scopul de a-i ataca pe răsculații români și bulgari, care străpuseseră munții Balcani și ajunseseră în apropiere de Ahtopol (Agathopolis). În octombrie 1187, bizuindu-se pe acele forțe militare, trupele bizantine au atacat prin surprindere, lângă Lardeea, armata Asăneștilor. La început ea s-a retras, iar apoi împreună cu cumanii s-au avântat într-un amplu contraatac. Numai datorită introducerii în bătălie a gărzii imperiale, armata bizantină a putut evita un dezastru. În perioada care a urmat, trupele româno-bulgare s-au retras în munți, de unde au hărțuit în continuu forțele bizantine, sau le-au atacat în forță, cucerindu-le multe cetăți. Astfel de înfruntări și încleștări au durat până în primăvara anului 1188, când împăratul bizantin și-a retras armata din zonele care nu erau ale lui și a recunoscut autoritatea fraților Asănești asupra unui vast teritoriu din peninsula Balcanică, ceea ce a însemnat începutul existenței statului Asăneștilor cu capitala la Tîrnovo⁶⁰ (Tyrnavon).

În acei ani, în acțiunile de luptă ale românilor și bulgarilor predominau: hărțuirea, atacurile prin surprindere, apărarea cetăților și alte forme de luptă împotriva oștilor puternice ale bizantinilor sau ale popoarelor migratoare. De asemenea, românii împreună cu aliații lor foloseau ingenios terenul apărându-se în trecători, în munți și păduri utilizând tactici și strategii cu forme și procedee superioare în comparație cu inamicii care erau avantajați în forțe și mijloace de luptă (bizantinii,

---

⁶⁰ Orașul Tîrnovo (Veliko Tîrnovo) a fost la început o cetate puternică (întărită), începând cu secolul al XII-lea și până în secolul al XIV-lea (a fost cucerit și distrus de turci în anul 1393). Între anii 1186 și 1393 a fost capitala celui de-al doilea țarat româno-bulgar (*Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1813).

ungurii, cruciații etc.). Superioritatea artei militare românești se datora perenității obiectivelor războaielor duse de români și anume: apărarea teritoriilor strămoșilor și a libertății lor.

În ciuda diversității de cnezate, voievodate, țarate etc. românești de la sud și nord de Dunăre, arta militară românească din secolele X-XIII și-a păstrat caracterul unitar deoarece în fiecare provincie din spațiul românesc, daco-românii au folosit aceleași forme și procedee de luptă și aceiași strategie net superioară adversarilor (invadatorilor). Ne referim la apărare, contraofensivă, ofensivă, urmărire, retrageri simulate, surprinderea inamicului, tactica și strategia „pământului pârjolit” etc., care se adaptau mereu și mereu la realitățile vremii, la condițiile concrete ale războiului și ale luptelor de o mare diversitate. Daco-românii au fost mari meșteri metalurgici și ai prelucrării metalelor și fabricării armelor: sulițe, lănci, arcuri cu săgeți, coifuri, platoșe, spade, săbii, paloșe, topoare, buzdugane, catapulte cu proiectile, baliste, arbalete etc.

Arta militară română a atins în secolele XII-XVI din nou acea strălucire la care ajunsese pe timpul lui Dromichaites, a lui Burebista și Decebal în slujba obiectivului politic urmărit: supraviețuirea poporului și apărarea spațiului românesc împotriva agresorilor.

3. ÎNFIINȚAREA ȘI CONSOLIDAREA ȚARATULUI VLAHO-BULGAR

După ce au trecut cu un grup mare de răsculați la nordul Dunării, Frații Petru și Asan I au reușit ca timp de aproape un an să-și întărească evident puterea militară prin înrolarea în cadrul ei a unei mulțimi de luptători români, bulgari și cumani, pe care i-a pregătit de război. Apoi, bizuindu-se pe o armată puternică, la sfârșitul lunii martie 1187 cei doi frați au traversat Dunărea cu întreaga armată și au atacat metodic cetățile și alte fortificații bizantine din sudul fluviului. Au reușit, în cele din urmă, să pună stăpânire și pe fortificațiile din Balcani, astfel că, bulgarii din Munții Balcanii Mari au trecut și ei de partea fraților Asan. Ca urmare, au crescut din nou și în mod evident efectivele armatei lor, care, ulterior, au obținut victorie după victorie împotriva trupelor bizantine. Atacate și lovite în plin, acestea au început să bată în retragere. Armata Asăneștilor a reușit să cucerească în vara anului 1187 localitatea fortificată Tîrnovo și o parte din pasurile și trecătorile din Balcani și deci a început să treacă prin pasul Poarta de Fier la sudul Balcanilor.

În perioada care a urmat, grosul trupelor bizantine s-au concentrat în zona Adrianopol⁶¹, pentru a apăra Constantinopolul. Dar n-au putut face față altor înfruntări din partea Asăneștilor. Oastea acestora ajunsese la Marele Zid al lui Anastasie, în apropiere de Agathopol, la malul Mării. Trupele bizantine au făcut o manevră strategică, ocolind forțele româno-bulgare pentru a le tăia retragerea spre munți. Ele s-au deplasat pe valea

---

⁶¹ Orașul Adrianopol (Edirne) se găsește în Turcia (în Europa) și a fost inițial pe teritoriul Imperiului Roman, fiind cucerit de goți (în anul 378 A.D.) care au nimicit o armată romană. Bătălia de la Adrianopole, care s-a desfășurat la 9 august anul 378, este una dintre cele mai mari înfrângeri suferite de Imperiul Roman în secolul IV deoarece ea marchează începutul deplinului marelui imperiu. Tot aici, în anul 1205, țarul Ioniță Caloian a reușit să înfrângă și să pună pe fugă oștile imperiului latin. Mai târziu (în 1362) orașul a fost cucerit de otomani (turci)

Tundja și-au închis trecătorile Balcanilor. Împăratul Bizanțului, Isaac, s-a îndreptat cu forțele principale spre Beroe și la începutul lunii octombrie a atacat prin surprindere oastea Asăneștilor într-o zonă de lângă localitatea Lardeea. Asăneștii s-au retras în mod organizat pentru a-i atrage pe bizantini în munți, unde i-au atacat, i-au dispersat și chiar i-ar fi învins dacă n-ar fi intervenit la timp în sprijinul bizantinilor garda lor imperială. După bătălia de la Lardeea, oastea româno-bulgaro-cumană s-a retras în munți, de unde au atacat, iar și iar, prin surprindere, trupele bizantine. Acele atacuri s-au derulat, în special, pe văile Mariței, Aitosului și Tundjei. Dar luptele au evoluat. Asăneștii au hărțuit încontinuu trupele bizantine, le-au fragmentat și pe alocuri le-au decimat, această tactică aducându-le, în final, succesul mult așteptat. Pus în grea dificultate, împăratul Isaac a încercat la un moment dat o nouă strategie: să învăluie forțele Asăneștilor pe la vest, spre Triaditza (Sofia). În consecință, românii și bulgarii au prins de veste și au trecut la apărarea defileelor și căilor de comunicații, precum și cetăților și fortificațiilor și totodată au continuat să hărțuiască trupele bizantine peste tot pe unde le întâlneau. În cele din urmă, strategia Asăneștilor a dat rezultatele scontate. Forțele lor au ținut trupele imperiale în apropierea cetății Loveč, în care trupele Asăneștilor au rezistat circa trei luni, timp în care au provocat mari pierderi adversarilor, împăratul Isaac fiind nevoit să-și retragă trupele decimate și în cele din urmă să se recunoască printr-un act de dreptate, dreptul Asăneștilor de a stăpâni un teritoriu vast din Balcani, cu centrul în capitala Tîrnovo. Acesta va fi cunoscut și denumit în epocă Țaratul Vlaho-Bulgar, țarat care a fost aproape 100 de ani (93 de ani), adică din anul 1187 și până în anul 1280 sub dinastia Asăneștilor și a dispărut în anul 1393.

La început, dar și după înființarea lui, Țaratul n-a avut prea multe momente de liniște. Astfel, în anul 1189, forțele zise ale celei de a III-a cruciade bizantine, sub comanda împăratului Frederic I, au trecut în marș prin Peninsula Balcanică, amenințând Curtea bizantină. În acel timp, fiind amenințați direct, Asăneștii și-au întărit fortificațiile din Balcani. În anul 1190, primăvara, împăratul Isaac al II-lea își conduce armata spre Tîrnovo. Dar pe tot itinerarul de marș aceasta a fost atacată și hărțuită de forțele româno-bulgare. Deși au încercat în mai multe rânduri, bizantinii nu au reușit să cucerească nici o cetate, iar în cele din urmă, după două luni de insuccese, împăratul Isaac ordonă retragerea forțelor sale militare spre Constantinopole, spre sud, pe drumul cel mai scurt, adică prin Beroe. Când armata bizantină a ajuns la defileu, centrul coloanei, unde se afla și Isaac, a fost atacat prin surprindere de trupele Asăneștilor. A fost o luptă pe care o putem denumi atipică. Luptătorii din tabăra Asăneștilor au prăvălit bolovani mari din vârful stâncilor, surprinzând și derutând vrăjmașul, iar apoi coborând vijelios în defileu i-au măcelărit pe luptătorii bizantini. O parte dintre ei, au scăpat prin fugă, iar o altă parte au rămas morți sau răniți pe teren. Împăratul Isaac a fost scos cu greu de către garda sa imperială din încercuire. După această nouă victorie, trupele româno-bulgare au atacat puternic și nimicit garnizoanele bizantine din Varna și Anchialos, din Sofia (Triaditza), Stob (Stumpion) și Naissos.

În toamna aceluiași an, 1190, bizantinii reușesc, în mare parte, să refacă garnizoana Varna și să repare fortificațiile din Anchiales. La un moment dat, armata bizantină a plecat în marș spre Triaditza (Sofia) și de acolo pe Valea Moraviei spre Naissos, ea crezându-se că reprezintă încă o evidentă putere militară, dar pe parcurs ea a fost înfrântă de oastea sârbă.

În noile condiții create, împăratul Isaac al II-lea încheie o alianță cu ungurii, adică cu regele Bela al III-lea cu scopul expres declarat de a ataca și distruge Țaratul Româno-Bulgar.

Dar evenimentele n-au evoluat după cum doreau imperialii. Astfel, în anul 1194, armata româno-bulgaro-cumană a atacat Triaditza (Sofia), Adrianopolul și Philippopolisul, context în care armata bizantină a fost silită să se împartă în trei corpuri de trupe pentru a putea rezista la puternica ofensivă asupra celor trei orașe mari. Pe timpul derulării încleștărilor două corpuri de armată bizantine (corpul de vest și corpul de est) au fost nimicite și foarte puțini luptători și-au găsit scăparea prin fugă. Dar, în anul următor, împăratul bizantin, „neînvățând nimic din acea lecție usturătoare”, cum se spune într-o zicală, la începutul primăverii anului 1195 el pregătește declanșarea unei noi ofensive împotriva Țaratului Româno-Bulgar, de data aceasta cerând însă și ajutor militar din partea lui Bela al III-lea.

Dar cum o nenorocire nu vine întotdeauna singură, după cum se spune într-un alt proverb, împăratul Isaac al II-lea a fost orbit și detronat de fratele său, Alexios Anghelos-Comnen, care s-a proclamat el bazileu (împărat). Cum noul împărat nu vedea cu ochi buni țaratul vlaho-bulgar și pe cei din fruntea sa, și acesta a voit să-l aducă la ascultare și să-l supună. De aceea, Asăneștii au pornit o amplă campanie și, în cele din urmă, au înfrânt trupele bizantine la Struma (Strymon), cucerind mai multe cetăți din provincia Serres (Serrai). În 1196 frații Petru și Asan au continuat această campanie și au nimicit un puternic corp de oaste bizantin în apropiere de localitatea Serres, luând prizonier pe comandantul corpului. Nereușind să-i înfrângă în luptă, noul împărat al Bizanțului, Alexios al III-

lea, a pus la cale, pe de o parte, asasinarea celor doi frați Asănești, iar pe de altă parte să recucerească cetatea Tîrnovo. Dar nu vor reuși să-și ducă planurile la bun sfârșit, nu de alta, ci pentru că ei aveau în cale o forță de nebiruit în epocă, în fruntea acesteia fiind frații Asănești.

În anul 1197, după victoriile obținute de oastea statului vlaho-bulgar al Asăneștilor, în Munții Balcani, românii din Vlahia Mare tesalică, de pe Strumița s-au răsculat împotriva asupririi bizantine. Conducătorul lor a fost Dobromir Hîrșu, care a declarat acțiuni de luptă pe valea Strymonului și în zona Serresului până în anul 1198. ei au participat la destabilizarea Imperiului Bizantin și la diminuarea autorității împăratului și administrației centrale.

În consecință, la începutul anului 1199, bazileul a plănuțit o campanie împotriva răsculațiilor conduși de Hîrșu (Crysos). Dar tocmai atunci în balcani a venit o oaste cumană și un detașament de cavaleriști români din nordul Dunării și după ce au traversat munții s-au îndreptat spre Tracia. Cörlui și Kuperion, precum și spre Rodosto. După o scurtă ciocnire cu trupele bizantine s-au retras la nordul marelui fluviu.

În aceste condiții românii lui Hîrșu cuceresc cetatea Prosakos⁶² de pe Vardar. La sfârșitul lunii mai 1199, oastea bizantină s-a concentrat la Kypsella împreună cu un corp de oaste turcesc (întărire) și apoi au înaintat pe Valea Mariței și în continuare pe Thessalonic, apoi pe Valea Vardarului spre cetatea Prosakos. Pe timpul marșului trupelor turcești au distrus satele românești și au luat mulți prizonieri. Bazileul Alexios III a concentrat efortul de atac spre centrul trupelor conduse de Hîrșu. Trupele bizantine au atacat fortificațiile și au reușit să ocupe zidul care apăra cetatea.

---

⁶² Cetatea era construită pe o stâncă inaccesibilă, bine fortificată și dispunea de un platou înalt pe care erau trupe și baliste.

Totuși, bombardamentul precis al catapultelor (artileriei) românilor i-au oprit din înaintare pe bizantini, iar un atac de noapte al românilor i-a pus pe fugă pe inamici.

4. PE LARG DESPRE ISTORICUL ȘI EVOLUȚIA DINASTIEI ASĂNEȘTILOR

Potrivit informațiilor documentare de care dispunem, de dinastia Asăneștilor a început să se vorbească din cea de a doua jumătate a secolului al XII-lea, cam după anul 1150. N-am reușit să aflăm numele primului cetățean care a avut un astfel de nume. Am putut însă afla numele primilor reprezentanți ai dinastiei, care prin faptele și acțiunile lor aveau să intre în istorie, devenind conducători de drept și de fapt al unui stat medieval ce se va numi, în principal, Țaratul Vlaho-Bulgar. Este vorba, mai întâi, de cei trei frați Asan – Petru Asan al IV-lea (numit inițial Teodor), de Ioan Asan I și de Ioniță, zis și Caloian. Ei au fost bărbați integri, iscusiți, capabili și întreprinzători, reușind să se afirme în răscoalele și războaiele antibizantine și în special în războaiele lungi și grele din anii 1185-1186 și 1186-1189, când vor deveni străluciți conducători ai țaratului vlaho-bulgar. Va fi vorba, apoi, de ceilalți membri ai dinastiei.

Cu privire la originile etnice ale celor trei frați ai dinastiei Asăneștilor, în istoriografia românească și cea străină (cu precădere în istoriografia bulgară), s-au emis trei ipoteze principale. În prima dintre ele, afirmată și susținută de majoritatea istoricilor români, se consemnează și se susține că etnia lor este de origine vlahă, valahă sau românească. În epoca la care ne referim, renumele vlahilor sau al valahilor devenise atât de cunoscut și de răspândit în teritoriile bulgărești de dincolo de Dunăre,

încât regatul Bulgariei era menționat, în mod expres, în cronicile arabe din secolele al XII și al XIII-lea, sub denumirea de Valahia.

În următoarea ipoteză, susținută cu precădere tot de către istoricii bulgari, se afirmă că originea etnică a reprezentanților dinastiei Asăneștilor ar fi bulgărească. Susținătorii unui astfel de punct de vedere aveau să afirme, printre altele, că noțiunile de „vlah sau valah” ar fi chestiuni de terminologie, întrucât, apreciau ei fără nici un temei, că prin acei termeni de vlah sau valah s-ar subînțelege bulgari.

În cea de-a treia ipoteză, se apreciază că dinastia Asăneștilor ar fi de origine cumană, susținătorii unei astfel de punct de vedere, destul de puțin ca număr, afirmând că , deoarece unele nume din respectiva dinastie, de „Asen” în varianta bulgară și de Belgun, care era la un moment dat porecla lui Ioan Asan I, ar fi nume de origine cumană.

În ceea ce ne privește pe noi, românii, noi am susținut și vom susține mereu și mereu, fără nici-un fel de rezerve, că originea etnică a membrilor dinastiei Asăneștilor este vlahă, valahă sau românească!

În ceea ce privește locurile precise de naștere ale reprezentanților de frunte ai dinastiei Asăneștilor, cu toate strădaniile noastre de documentare făcute în țară și în străinătate, implicit în Bulgaria, la Velico Târnovo, unde s-a aflat o lungă perioadă de timp capitala statului sau a țaratului vlaho-bulgar, n-am putut afla informații certe. În unele dintre lucrările cercetate și în special din discuțiile pe care le-am purtat cu unii reputați istorici români, care au scris câte ceva despre această temă, printre aceștia numărându-se Dinu C. Giurescu și Neagu Djuvara, s-a lăsat să se înțeleagă că locurile de naștere ai primilor și principalilor reprezentanți ai dinastiei ar putea fi în localități din Dobrogea, care se vor fi aflat în apropierea

malului Dunării, curs de apă pe care se putea trece cu ușurință la sud și la nord de fluviu atât pentru rezolvarea unor treburi curente, cât și în cazuri de forță majoră, adică de participări la mișcări populare (revolte) și la războaie.

Conform cercetărilor pe care le-am făcut, frații Petru și Ioan Asan, fiind nemulțumiți de grelele biruri sau taxe care erau impuse de imperiul bizantin în anul 1185 și de operațiile agresive ale acestuia, nici mai mult, nici mai puțin, s-au dus în localitatea bulgară Kypsela și s-au prezentat în fața împăratului bizantin Isaac al II-lea Anghelos, solicitându-i în mod expres să li se acorde „pronia”. Ce era, de fapt, acea „pronie”? Un sistem de acordare de beneficii de către statul bizantin unor persoane sau grupuri nevoiașe sau aflate în condiții grele de viață din cauze multiple, implicit al răscoalelor și războaielor care erau adesea pustiitoare. Cererea celor doi Asani a fost pe loc respinsă de către cei în fața cărora ei se prezentaseră, iar atunci când unul dintre frați a avut curajul să ceară explicații de la acei bizantini, el a fost, pur și simplu, jignit și pălmuit. Fiind profund iritați și supărați de acest neașteptat deznodământ, cei doi frați s-au întors acasă. Apoi, profitând și de grelele taxe sau biruri ce le erau impuse de către împăratul bizantin Isaac, ca și de faptul că bizantinii refuzaseră să mai primească vlahi cu plată în armata bizantină, au pus la cale o autentică revoltă împotriva împărăției sau, mai direct spus, un autentic război. Acesta s-a desfășurat în anii 1185-1186 și s-a încheiat, în linii generale, cu înfrângerea bizantinilor. Un fapt ce se cuvine semnalat este acela că la respectivele acțiuni militare au participat, în mod voluntar, un mare număr de confrăți de-ai fraților Asani care erau și ei nemulțumiți de birurile și taxele ce fuseseră impuse de către bizantini.

În urma biruințelor celor doi frați (Petru și Ioan Asan I), acestora le-a crescut imediat autoritatea și prestigiul. Ba și mai mult, unul dintre ei avea să fie proclamat împărat al țaratului vlahilor și bulgarilor, care își va avea capitala la Velico Târnovo. În urma victoriilor la care ne-am referit și ajungerii în fruntea țaratului a lui Petru al IV-lea, slujitorii militari ai țaratului româno-bulgar au preluat controlul nu doar asupra capitalei țaratului, ci și al unei mari părți din provincia denumită Moesia, efectuând totodată repetate raiduri militare, încununare de succese, peste Munții Balcani.⁶³ Aveau să urmeze, după aceea, alte și alte expediții împotriva bizantinilor sau efectuate de către bizantini, cu rezultate benefice când de partea unora, când a altora, aspecte asupra cărora, din economie de spațiu grafic, nu ne propunem să le mai relatăm. Considerăm însă util să ne referim pe scurt la viața și activitatea celui de-al treilea frate al celor care au restaurat statul vlaho-bulgar (Petru și Ioan Asan I), eliberându-l de sub ocupația bizantină, și anume a lui Ioniță Caloian Asan, introducerea numelui lui grecesc de Calovahannes („Ioan cel Frumos” sau „Ivan cel Bun”).

După ce cei doi frați ai săi au fost asasinați pe rând de către dușmanii lui declarați sau neștiuți, Ioniță Caloian a preluat politica predecesorilor săi împotriva bizantinilor sau a altor dușmani declarați sau nedeclarați. Un episod mai puțin cunoscut din viața sa s-a petrecut în anul 1202, când regele Ungariei, Imre, a invadat Bulgaria și respectiv țaratul vlaho-bulgar,

---

⁶³ În lunile martie și aprilie 1200 pe valea Mariței s-a declanșat o răscoală a românilor sub conducerea lui Ivanco. De asemenea, s-au răscolit și românii din Balcani care se aliașeră cu țarul Ioniță Caloianul.

Ivanco era comandantul garnizoanei bizantine din Philippopolis. Manuel Kamytzes a luat comanda trupelor bizantine trimise împotriva lui Ivanco și a reușit să cucerească cetatea Kritzimos, dar a fost încercuit și înfrânt. Ca urmare, Ivașco controla un teritoriu vast care cuprindea Munții Rodopi, până pe litoralul Mării Egee și Muntele Paggaiion.

În această situație, însuși împăratul, în fruntea trupelor sale a pornit în marș de la Kypsella spre Adrianopol și Philippopolis împotriva forțelor lui Ivanco. Bazileul a recurs la o stratagemă: a simulat tratative cu Ivanco pe care l-a atras într-o ambuscadă și l-a luat prizonier.

reușind să cucerească și să stăpânească anumite regiuni și orașe. În situația ivită, a răspuns în anul următor (1203) printr-un atac rapid și eficient, reușind, pe de o parte, să elibereze acele zone, iar pe de altă parte să-i instaureze în înalte funcții de stat pe unul dintre reprezentanții familiei sale și pe alți apropiați.

O stare de război dintre țaratul vlaho-bulgar și Ungaria a continuat să existe și după efectuarea atacului la care ne-am referit, iar pentru înlăturarea și lichidarea acestor stări de spirite, avea să intervină direct Papa Inocențiu al III-lea. Recunoscându-i personalitatea, prestațiile și capacitatea cu totul exemplară în care țarul vlaho-bulgar Ioniță Caloian a condus și a apărat țaratul, înaltul prelat i-a acordat acestuia o coroană regală cu titulatura de „*rex Blachorum et Bulgarorum*”, adică de rege al Vlahiei și Bulgariei. În unele izvoare istorice medievale se consemnează faptul că Ioniță Caloian, fiind cam nemulțumit de faptul că Papa Inocențiu îi acordase doar coroana regală, nu și pe cea imperială, acesta, prin mai multe scrisori, i-a mărturisit papei și l-a asigurat pe suveranul papal că el este „dornic să îmbrățișeze ritul religios catolic”. Într-o carte de istorie publicată cu doar câțiva ani în urmă se mai consemnează încă un fapt foarte interesant și anume că în ziua de 15 februarie 1204, „Papa Inocențiu al III-lea îi acordă lui Ioniță Asan un drapel de război, ca prin acest simbol, el și poporul lui să fie apărați de Dumnezeu. Ținând seama că sunt diferite forme de război și că astfel să se comporte creștinește în luptă”.

Ulterior, arătându-și acordul cu faptul că Papa Inocențiu al III-lea îi oferise în mod oficial lui Ioniță Caloian „coroana regală”, împăratul bizantin Alexios al III-lea Anghelos i-a trimis conducătorului țaratului vlaho-bulgar un mesaj prin care îi recunoștea lui Asan Ioniță Caloian titlul

imperial pe care îl primise pe drept, nu în condiții de conjuncturi politice sau religioase.

Constantinopolul a fost cucerit în 1204 de trupele celei de a 4-a Cruciade (1202-1204) împreună cu trupele Veneției. S-a creat Imperiul Latin de Constantinopol (1204-1261), Imperiul din Trapezunt și Imperiul de la Niceea. Această situație a durat până în anul 1261 când Mihail Paleolog a reunificat Imperiul Bizantin (1261) cu capitala la Constantinopol.

În perioada care va urma, în condițiile desfășurării unor noi cruciade și a constituirii în anul 1204 a Imperiului Latin care-și va avea sediul la Constantinopol, Ioniță Caloian și-a oferit serviciile acestui imperiu, în contextul dat propunând efectuarea unei alianțe cu noul conducător de la Constantinopol, împăratul Balduin I. Dar suveranul imperiului Latin a refuzat respectiva ofertă. Ba, și mai mult, Balduin și-a exprimat în mod direct intenția de a-și impune dominația asupra tuturor teritoriilor care făcuseră parte în trecut din Imperiul Bizantin, implicit și asupra țaratului vlaho-bulgar care își avea capitala la Velico Târnovo. După un foarte scurt timp, adică în anul 1205, între împăratul Balduin I, pe de o parte, și forțele care se împotriveau tendințelor și acțiunilor agresive ale Imperiului Latin de la Constantinopol, conflictul ce mocnea s-a deslănțuit. Se spune că acest conflict a fost precipitat și de faptul că aristocrația greacă din Tracia, care stăpânea teritorii întinse pe care Imperiul latin dorea să le cucerească, s-a opus vehement intențiilor urmărite de împăratul Balduin I. Pentru a-și menține teritoriile pe care le dețineau, adversarii împăratului „a chemat în ajutor pe Ioniță Caloianu și forțele militare de care dispunea acesta”. În cele din urmă, conflictul pus la cale de către împăratul Balduin I s-a

deslănțuit. În unele documente istorice se consemnează faptul că forțele militare împărătești au atacat cu vehemență o sumedenie de cetăți și localități care se aflau în stăpânirea grecilor, iar la un moment dat au asediat și marele oraș Adrianopol. Cum se vor fi desfășurat înfruntările și de partea cărora vor fi fost victoriile și înfrângerile, nu ne propunem să vorbim. Dorim însă să arătăm că pe timpul desfășurării luptelor propriuzise, potrivit și celor relatate de către strălucitul cronicar cruciat Villehardonin, s-au remarcat forțele „*lui Ioniță, rege al Bulgarilor*” (cum era el socotit în epocă – n.n.). El a sosit (pe câmpul de înfruntare – n.n.) pentru a sprijini Adrianopolul cu o foarte mare armată, pentru că aducea cu el o forță militară evidentă, „... *iar pe timpul încleștărilor, efectivele sale de luptători s-au comportat la înălțime ...*”

Din nefericire, Ioniță Asan Caloian, adică cel ce s-a aflat mai mulți ani în fruntea primului țarat vlaho-bulgar, a avut, în final, un sfârșit tragic. A fost asasinat printr-un complot pus la cale, se pare, chiar de către apropiații săi. Faptul s-a petrecut în anul 1207 sub zidurile orașului Salonic (Thesalonic). Trupul său va fi adus apoi în capitala fostului Țarat de la Velico Târnovo. Mormântul său, marcat printr-o piatră funerară frumos colorată, se află într-un lăcaș de cult din istoricul oraș. Având în vedere excepționalele sale calități de comandant de oști ale țarului Ioniță, pentru acesta am scris în mod special capitolul 5.

Borilă Asan a fost urmaș al lui Ioniță Caloian Asan pe tronul țaratului vlaho-bulgar. În unele izvoare istorice se consemnează că el ar fi fost „fiul unei surori cu nume necunoscut a predecesorilor săi – Petru Asan al IV-lea, Ioan Asan I și Ioniță Caloian Asan”. El s-a urcat pe tronul celui de-al II-lea țarat vlaho sau româno-bulgar. În documentele istorice ale

vremii se consemnează faptul că el a fost, ca și frații săi legitimi, „un om iscusit, întreprinzător și pus pe fapte mari”. El a domnit între anii 1207-1218. încă de la începutul domniei, el a întâmpinat indirect sau direct opoziția unor membri ai propriei sale familii. În acest sens, unul dintre frații săi – Strez -, sprijinit de marele Jupan al Serbiei – Ștefan Nemajic – a asediat câteva localități din țaratul său, printre care și orașul fortificat Presede, unde va lansa, periodic, expediții asupra Macedoniei. De asemenea, vărul său, aristocratul Alexei Slav, după ce a declarat că este independent, a întemeiat o formațiune statală în regiunea Munților Pind, cu care apoi se va și înfrunța. Împotriva țaratului lui Borilă Asan s-a ridicat apoi la luptă împăratul latin al Constantinopolului, Henric I. În anul 1208, în bătălia de la Philippopolis (astăzi Plovdiv), trupele lui Borila au suferit o grea înfrângere.

În anul 1209, fostul său adversar din familia sa – Strez – care între timp va primi titlul de „Sebasto” (Krator, titlu situat după cel de despot), a devenit aliatul lui Borilă Asan, sprijinindu-l pe acesta pe multiple planuri, implicit pe cel militar. Împreună cu noul său aliat, Borila va face față cu greu, pe plan intern, la numeroase revolte a nobililor cumani din zona Vidinului și din alte zone geografice care făceau parte din țaratul în fruntea căruia se afla. Cele mai aprige astfel de revolte s-au desfășurat în anii 1211-1212. în cele din urmă, pentru a face față acestor revolte sau a altor agresiuni, Borilă Asan a apelat, la un moment dat, la sprijin militar din partea Ungariei. Ca urmare, la apelul său justificat, o armată maghiară comandată de către contele Ivachim de Sibiu, împreună cu trupele sale, au reușit să-i zdrobească pe rebelii care asediaseră Vidinul, și deci, să-și mențină autoritatea și stăpânirea în zona respectivă. Dar până la moartea

sa, care avea să survină în anul 1218, prin asasinat, Borila n-a avut clipe de liniște. În timpul țarului Borilă (1207-1218) marii boieri au intensificat lupta centrifugă și țaratul vlaho-bulgar a pierdut multe teritorii din cauza acestor tendințe centrifuge.

În unele izvoare istorice din epocă se consemnează, cu certitudine, printre altele, că Borilă Asan va avea conflicte directe cu regatul Serbiei, care se vor încheia cu un grav eșec pentru țaratul vlaho-bulgar. Se mai consemnează, apoi, că în anul 1216, când Borilă a fost nevoit să participe la o nouă cruciadă, s-a trezit în situația de a fi lipsit de sprijin politic și militar extern în apărarea și stăpânirea domniei și a țaratului în fruntea căruia se afla. În cele din urmă, un văr de-al lui Borilă Asan și anume Ioan Asan al II-lea, revenind din exil, l-a înfruntat direct pe primul, care se retrăsese într-o cetate din Târnovo. Asan al II-lea, dispunând de forțe militare puternice, a asediat, timp de câteva luni, orașul reședință al țaratului de la Târnovo, implicit cetatea în care se afla Borilă Asan. Acesta va încerca, la un moment dat, să iasă din cetate, prin fugă, pentru a scăpa cu viață. N-a reușit însă să se salveze. Va fi prins de către vărul său, Ioan Asan al II-lea, supus la torturi drastice, încheiate cu orbirea sa și cu încarcerarea într-o închisoare improvizată într-o mănăstire din Târnovo și apoi cu decesul său, survenit în anul 1218. În mod evident, la conducerea celui de-al doilea țarat vlaho-bulgar sau româno-bulgar, va veni Ioan Asan al II-lea. El a domnit între anii 1218-1241, timp în care țaratul româno-bulgar de la sud de Dunăre, care-și va avea capitala tot la Târnovo, va cunoaște, atât datorită capacităților organizatorice și de conducere a lui Ioan Asan al II-lea, cât și a unor factori politici și de conjunctură interni și

externi, o seamă de aspecte noi. Cel mai important dintre acestea aveau să fie legate de extinderile sale teritoriale ale țaratului său.

În anul 1228, împăratul grec de la Thesalonic, Teodor Anghelos, a cucerit orașul Adrianopol și a declarat război lui Ioan Asan al II-lea. Bătălia finală dintre ei s-a dat la Klocotnitza, în anul 1230. Fiind sprijinit de o forță militară cumană, Ioan Asan al II-lea a obținut o mare victorie, luându-l prozoner pe împăratul Teodor Anghelos. Apoi, trupele româno-bulgaro-cumane au continuat magnifica lor campanie în Tracia, Macedonia, Vlahia Mare, Epir și până în Illyria și Albania, alipind aceste teritorii la Țaratul vlaho-bulgar. În această privință, într-o seamă de studii românești și străine, se apreciază faptul că, pe lângă Vlahia Mare, pe timpul domniei lui Ioan Asan al II-lea, statul sau țaratul Asăneștilor a cuprins cele mai întinse teritorii din zona geografică a Balcanilor, între acestea aveau să se afle o parte din teritoriile Traciei, Serbiei, Macedoniei, Epirului, Albaniei și Illyricum, implicit următoarele posesiuni care aparținuseră bizantinilor (Adrianopol, Didymoteichon, Serres, Boleron, Pelagonia, Bitolia, Prilapos, Elbanon și Prosakos). În legătură cu acest fapt, pe o inscripție care avea să fie descoperită mult mai târziu de către unii specialiști epigrafiști în interiorul bisericii cu hramul „Celor patruzeci de mucenici”, aflată în orașul Târnovo, se atestă adevărul potrivit căruia stăpânirea țaratului condus de către Ioan Asan al II-lea cuprindea „*toate teritoriile grecești, albaneze și sârbești (care se întindeau – n.n.) de la Adrianopol până la Dyrrhach (Durrës, n.n.)*”, astfel încât vechiul Imperiu bizantin nu mai rămăsese decât cu Constantinopolul și împrejurimile acestuia.

Pe timpul domniei sale, ilustrul conducător al celui de-al doilea țarat vlaho-bulgar a reușit, totodată, așa cum se consemnează într-un studiu istoric „*să restabilească ortodoxia în imperiul său, desfăcându-se de Unirea cu biserica de la Roma*”. În virtutea acestui fapt, arhiepiscopul de Târnovo va fi recunoscut ulterior de către greci „ca fiind autocefal”, el luându-și după aceea înaltul titlu bisericesc de patriarh. Țaratul vlaho-bulgar era atât de puternic în perioada la care ne-am referit și avea o influență atât de mare în sud-estul Europei, încât, la un moment dat, pentru asigurarea tronului minorului Balduin al II-lea i s-a propus regența Constantinopolitane împăratului Asan al II-lea pentru ca fiica acestuia, Elena, să devină soția împăratului Balduin al II-lea.

Aceste planuri nu au mai fost puse în aplicare din diverse motive, poate și pentru că în anul 1241 aveau loc evenimente geostrategice extraordinare.

Marele conducător Gîngis Han și urmașul său au avut cea mai puternică, mai bine organizată și disciplinată armată a lumii și au folosit-o în bătălii cu o artă desăvârșită.

Mongolii aveau cercetași pretutindeni, în campania din 1241, iar în bătălia de la Sajo i-au atras pe oștenii unguri într-o mlaștină și i-au nimicit.⁶⁴

Cavaleria mongolă acționa pe spații foarte mari și cu mare rapiditate pentru că era o cavalerie ușoară, adică nu aveau armuri, cuirase, ci costume de piele, căști ușoare, arcuri cu săgeți și săbii; mongolii aveau mai

---

⁶⁴ Mongolii, comandații de Batuhan și de Subotay (șef de stat major), în număr de 60-70.000 de călăreți, au învăluit un flanc al armatei ungare (65.000 de luptători) pe care au atras-o prin manevre iscusite lângă râul Sajo. Inițial mongolii făcuseră recunoașteri în teren și în zona cursului de apă stabilind puncte favorabile de trecere prin apă. Păstrând cu strictețe secretul, mongolii au reușit să treacă prin surprindere trupele ungurești pe care le-au nimicit fulgerător. Cavaleria lui Gîngis Han nu a fost învinsă niciodată. (sursa: Trofin Gh. Ion, Istoria militară în cadrul istoriei universale (Evul Mediu), Tipografia Lovrov, Arad, 1935, p. 261).

multe categorii de cavalerie: ușoară, de recunoaștere, de siguranță, de atac, de izbire și de gardă (rezerva care-l apăra pe HAN). Caracteristica principală a artei militare mongole a fost manevra rapidă și permanentă.

În anul 1237 mongolii invadează Rusia Kieveană, dar Kievul nu reușesc să-l cucerească decât în 1240, an în care îi înving și pe cumanii de la est de Carpați. Ungaria, Polonia, regatul devenit imperiul lui Asan al II-lea și alte regate europene nu s-au aliat pentru a lupta împotriva mongolilor.

Batu Han și generalul Subotay au hotărât să nimicească armata ungară și să cucerească câmpia Panoniei. Batu Han cu 70.000 militari a atacat pe direcția Lemberg-Pesta; generalul Oarda, comandantul flangărzii drepte, cu 40.000 de luptători avea misiunea să atace armata poloneză pe direcția Cracovia-Olmütz și s-o nimicească; prințul Budzig, comandantul flangărzii stânga, supraveghea forțele bulgaro-române pe care trebuia să le atace dacă interveneau în ajutorul armatei ungare; în sfârșit rezerva generală era comandată de prințul Kadan.

Armatele poloneză, ungară și a Boemiei nu au reacționat deloc spre norocul împăratului Asan II și a statului vlaho-bulgar.

În prima zi de primăvară a anului 1241 flangarda dreaptă a înaintat în Polonia pe două coloane paralele. La mijlocul lunii martie are loc o ciocnire cu o parte din forțele poloneze ce sunt nimicite de forțele mongole care apoi se întâlnesc în capitala Poloniei. În a doua ciocnire mongolii simulează o retragere, apoi se întorc, îi încercuiesc pe polonezi și-i măcelăresc. În doar o lună și jumătate, în numai trei bătălii armata poloneză a fost desființată. Gruparea principală de forțe a lui Batu Han a ajuns în 10-15 zile în fața capitalei Ungariei. Regele Bella s-a închis cu

forțele sale în cetatea Pesta. Când luptătorii unguri au ieșit din cetate, mongolii bineînțeleș că s-au retras și s-au deplasat spre o mlaștină unde a intrat cavaleria grea ungară care și-a găsit moartea lipsită de glorie. În aceste condiții cumanii au prădat satele ungarilor cum de altfel au procedat și mongolii. Bella a rămas în tot acest timp în cetate și văzând că în fața Pestei sunt foarte puțini mongoli a ieșit din cetate și a trecut la urmărirea lor. Dar mongolii s-au întors, au încercuit armata ungară și au nimicit-o, iar apoi au ocupat Pesta.

Flangarda stângă a asigurat flancul stâng al lui Batu Han și a supravegheat armata lui Asan al II-lea. Văzând că acesta nu reacționează a cucerit Transilvania împreună cu forțele din rezerva Generală.⁶⁵

După dispariția lui Ioan Asan al II-lea, la conducerea statului sau țaratului româno-bulgar se vor afla alte personalități ilustre din dinastia Asăneștilor. Iată câteva dintre ele, cu consemnarea succintă a activităților sau prestațiilor lor.

Ioan Căliman Asan. În studiile și cărțile ce se vor publica în Bulgaria vecină, el este consemnat, adesea, cu numele de Koloman I Asan. A fost fiul lui Ioan Asan al II-lea. S-a urcat pe tronul de la Târnovo la vârsta fragedă de numai nouă ani. Se spune că și din cauza acestei vârste, domnia sa n-a avut ceva spectaculos. În perioada domniei lui, frânele de conducere a statului vlaho-bulgar se vor fi aflat în mâinile unei echipe alcătuită, de principiu, din oameni politici și de cultură maturi, fără ca aceștia să fi avut evidente veleități de conducători ai aparatului de stat. Ca urmare, așa cum se consemnează și în numeroase lucrări românești de istorie, în perioada domniei lui Căliman Asan, țaratul valaho-bulgar va

---

⁶⁵ Popescu M., Arsenie V., Văduva Ghe., *Arta militară de-a lungul mileniilor*, Vol. I, CTEA, București, 2004, pp. 172-176.

cunoaște o decădere și o slăbire treptată. Tot din perioada aceeași domnii, dinastia Asăneștilor va începe, treptat, să trăiască ultimii ani de glorie și după câțiva zeci de ani să se stingă.

Lui Ioan Căliman Asan îi va urma la domnia țaratului româno-bulgar **Ion Mihail Asan**. El era fiul lui Asan al II-lea. S-a urcat pe scaunul domniei, ca și înaintașul său, la o vârstă destul de fragedă, care a fost mai mică decât cea a fratelui său. Ca și în cazul înaintașului lui, conducerea treburilor de stat va fi asigurată tot de o echipă alcătuită din oameni maturi devotați țaratului. În perioada în care s-a aflat în fruntea țaratului, puterea și autoritatea țaratului vlaho-bulgar va slăbi în mod evident, iar apoi, statul respectiv va deveni, volens-nolens, dependent de o putere statală în deplina afirmare și înflorire, adică a Ungariei.

Care vor fi, după domnia lui Ioan Căliman Asan, bărbații de stat ce-și vor lega numele într-un fel sau altul, de țaratul vlaho-bulgar. Este vorba de: **Căliman al II-lea Asan** (care a domnit între anii 1256-1257); **Mișo Asan** (1257-1258); **Constantin I. Tich** (1258-1277), el fiind consemnat în unele izvoare istorice din epocă ca fiind reprezentant al unei dinastii de sine stătătoare, denumită dinastia Tich) și **Ioan Asan al III-lea** (1279-1280).

Cum în privința acestor ultime personaje ale dinastiei Asăneștilor nu sunt prea multe informații demne de a fi semnalate, noi nu le-am mai făcut acestora o schiță de portret. Semnalăm însă faptul că odată cu ei, dinastia Asăneștilor se va stinge definitiv. Dar despre ea va continua să se scrie amplu și în permanență, până în zilele noastre, în literatura istorică românească și străină, dar cu precădere în cea românească și bulgărească. Însă nu numai atâta. În perioada muncii noastre de documentare pe teren,

în special în orașul Veliko Târnovo, aveam să descoperim un mod cu totul original în care se amintește și se „vorbește” despre ilustra dinastie a Asăneștilor. Este vorba de un impresionant și frumos monument care a fost ridicat în anii 1885-1893 în fosta capitală de la Târnovo a țaratului româno-bulgar în memoria și întru slava a patru țari reprezentativi ai dinastiei Asăneștilor, adică, după spusele localnicilor, al lui Petru al IV-lea Asan, Ioan Asan I, Caloian Asan și Ioan Asan al IV-lea. Monumentul respectiv este nu doar arătos, ci dea dreptul impozant. În jurul unui obelisc masiv, din piatră, înalt de peste 20 de metri, care are forma unei săbii imense așezate cu vârful în sus, sunt fixate opere monumentale închinare și dedicate celor patru reprezentanți ai dinastiei Asăneștilor, ale căror nume le-am citat ceva mai înainte. Personajele sunt prezentate călare, pe niște cai uriași, care sunt surprinși, fiecare, pe două picioare și în poziție de salt. Opera monumentală a fost realizată de către sculptorul bulgar prof. Krum Damianov. Pentru a ajunge pe colina, unde se află monumentul, se trece pe un pod peste un modest curs de apă. Pe aceeași colină se mai află o clădire imensă, care adăpostește galeria Națională de Artă a Bulgariei. De pe acea colină se poate admira minunata panoramă a vechiului oraș Veliko Târnovo, fostă capitală a țaratului vlaho-bulgar despre care am vorbit destul de larg, zicem noi.

Nouă, autorilor cărții de față, ne pare nespuse de rău că pe cuprinsul României și mai ales pe pământul între Dunăre și Marea Neagră, pământ care a fost străbătut, cu siguranță, de către unii membri marcanți ai dinastiei Asăneștilor, nu s-a înălțat în decursul timpului vreun monument sau însemn memorial în amintirea, în memoria sau întru slava dinastiei despre care am vorbit sau al vreunui reprezentant de frunte ai acesteia.

Dar, așa cum se spune într-o vorbă de-a noastră, „ *timpul nu este pierdut!*” De asemenea, ne pare rău că în marile noastre muzee de istorie se află foarte puține informații referitoare la dinastia Asăneștilor. Dar nici în această privință, zicem noi, „timpul nu este pierdut”. Există în arhivele noastre multe izvoare istorice în care se vorbește despre strălucita dinastie a Asăneștilor și care s-ar cuveni să fie sau să devină piese de muzeu, așa cum am aflat că ar exista chiar în posesia unor particulari, deținători de obiecte istorice vechi și foarte vechi, a unor obiecte care au aparținut foștilor membri de seamă ai dinastiei Asăneștilor. Ori, astfel de materiale s-ar cuveni să fie expuse în marile noastre muzee de istorie. Ar putea fi expusă în instituțiile noastre muzeale chiar și imaginea splendidului monument aflat în orașul Veliko Târnovo care-i amintesc, îi proslăvesc și-i glorifică pe cei patru frați care au fost membrii marcanți ai dinastiei care a făcut obiectul lucrării noastre.

5. ÎMPĂRATUL ROMÂNILOR ȘI BULGARILOR IONIȚĂ „CALOIAN”

În anul 1197, trupele bizantine au încercat să cucerească Tîrnovo cu ajutorul lui Ivanco, o rudă a fraților Asănești care a complotat împotriva acestora pentru a ajunge țar.

Ioniță, fratele lui Petru și Asan I-iul, a aflat că Ivanco a condus complotul celor care i-au asasinat frații și cu forțele militare pe care le avea sub comandă a împresurat și asediat Tîrnovo. Trupele bizantine, fiind înfricoșate de forțele româno-bulgare care le-au hărțuit și decimat ani de-a rândul, nu au avut curajul să treacă din defileul Trjevna pentru a-i veni în ajutor lui Ivanco la Tîrnovo. Până la urmă acesta a reușit să se furișeze afară din Tîrnovo și să fugă la Constantinopol. Acolo bizantinii l-au atras de partea lor și i-au propus un post de comandant militar al garnizoanei de la Filipopol (Philippopolis) pe Valea Mariței.

Ioniță, noul țar al statului vlaho-bulgar, aflat în fruntea oastei româno-bulgară a trecut la ofensivă împotriva bizantinilor la sudul Munților Balcani.

Profitând de răscoalele, din anii 1197-1199, românilor, de pe văile Vardor și Struma, sub conducerea lui Hîrșu, împăratul Ioniță le-a acordat ajutorul și totodată și-a întărit cetățile din munți și a modernizat armata pregătindu-se pentru viitoarele confruntări cu Imperiul Bizantin. Astfel, țaratul Asăneștilor a fost întărit de împăratul Ioniță Caloianul devenind o amenințare de temut împotriva Imperiului Bizantin, o putere care putea face față și atacurilor Ungariei, Haliciului și Volyniei.

În anul 1200, românii și bulgarii de pe valea Mariței s-au răsculat împotriva Bizanțului sub conducerea lui Ivanco și au învins trupele bizantine⁶⁶ trimise să înăbușe răscoala. Dar la Kypsella s-a concentrat o grupare de forțe bizantine, sub conducerea împăratului, și s-a îndreptat întâi spre Adrianopol și de acolo spre Filipopol unde Alexios al III-lea a început negocierile cu Ivanco pe care l-a atras într-o cursă și l-a luat prizonier.⁶⁷

Imediat ce a luat puterea, în 1197 și în anul următor, Ioniță a început incursiunile în sudul Balcanilor împotriva bizantinilor obținând câteva victorii răsunătoare, ceea ce a electrizat și a ridicat la arme populația română și bulgară din Vlahia Mare Tesalică. Românii din Valea Strumei (Strumița) sub conducerea lui Chrysos (Dobromir Hîrsu) s-au răsculat și au cucerit Serresul. În anul următor ei au ocupat cetatea Prosakos de pe râul Vardar. În anul 1199 trupele bizantine comandate de Alexios al III-lea a atacat Prosakos, dar românii lui Hîrsu (Chrysos) au folosit catapultele cu al căror tir bine ochit i-au împiedicat pe bizantini să pătrundă în cetate. Luptătorii români au atacat noaptea și le-au distrus balistele bizantinilor. Fiind atacați noapte de noapte și în condiții de panică luptătorii lui Alexios al III-lea și-au pierdut curajul și de aceea bazileul a fost nevoit să recunoască stăpânirea lui Hîrsu asupra celor două cetăți (Prosakos și Strumița) și să-și retragă trupele.

După toate aceste succese, în anul 1201, Ioniță cu sprijin militar cuman a declanșat o altă campanie împotriva Bizanțului în sud-estul Peninsulei Balcanice. Bazileul a adoptat o strategie printr-o manevră

---

⁶⁶ Ivanco, în fruntea răsculaților a luat sub control întregul masiv al Munților Rodopi până la Marea Egee și Muntele Paggaiou, iar bizantinii mai stăpâneau marele drum din sudul Peninsulei Balcanice până la Filippopolis (Filipopol).

⁶⁷ Conducerea răsculaților a luat-o Mitu, fratele lui Ivanco, care nu a reușit să reziste împotriva trupelor bizantine în Valea Mariței și a fost înfrânt.

exterioară de învăluire, adică o ofensivă a forțelor cnezatelor de Volynia și de Halici⁶⁸ împotriva românilor nord-Dunăreni. În acest context trupele lui Ioniță au asediat cu succes și au reușit să cucerească cetatea Constantia de lângă Kosteneț, din Munții Rodopi și apoi au mărșăluit de-a lungul litoralului și au cucerit cetatea Varna.

În anul 1202, după victoriile răsunătoare și prestigiul câștigat pe plan internațional, Ioniță a obținut de la bizantini recunoașterea oficială a Țaratului Vlaho-Bulgar și apoi a cerut papei Inocențiu al III-lea coroana și titlul de împărat al românilor și bulgarilor. După doi ani, legatul papal, cardinalul Leo de Santa Croce l-a încoronat pe Ioniță Caloian ca rege al românilor și bulgarilor.

„Ridicarea din anul 1186 porni de la vlahi, se sprijini mai ales pe cumani, târî cu sine pe bulgari, și astfel acest imperiu bulgaro-vlah se deosebește esențial de cel dintâi; este un imperiu mai cu seamă vlah, care se numește bulgar pentru că frații vlahi au reușit să se impună și ca stăpânitori ai bulgarilor”⁶⁹.

În luna iulie 1203, cruciații au cucerit Constantinopolul⁷⁰ și l-au încoronat pe contele de Flandra împărat al Imperiului latin-împăratul Balduin I, care a permis înființarea unor seniorii și principate de tip occidental cu o formală suveranitate. Populația din Adrianopol s-a răsculat și Ioniță a venit în ajutorul lor cu o oaste, împreună cu o forță de 14.000 de cumani, pentru a ataca trupele bizantine care asediau Adrianopolul. În timpul luptelor lor, armata lui Ioniță l-a capturat pe Balduin I și oastea

---

⁶⁸ Totuși, cnezatele Haliciului și Volyniei nu au reușit să atace statul Asăneștilor deoarece cneazul Riuric al II-lea de cernigov se aliase cu cumanii împotriva Haliciului pe care l-au atacat.

⁶⁹ Constantin von Höfler, *Die Walachen als begründer des zweiten bulgarischen Reiches der Asariden*, „Sitzungsber. der K. Wien. Akad. Der Wiss”. Phil-hist. XCV, 1879, p. 244-245, apus. Gh. I. Brătianu, *Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești*, București, 1980, p. 82.

⁷⁰ Colectiv de autori, *Istoria militară a poporului român*, Vol. I, Editura Militară, București, 1984, p. 305.

acestuia a început să bată în retragere. În timpul retragerii spre portul Rodosto bizantinii, urmăriți îndeaproape de trupele române, bulgare și cumane au suferit pierderi importante și abia au reușit să ajungă la Constantinopole. După alți autori⁷¹ Constantinopolul a fost cucerit de cruciați în aprilie 1204 și apoi s-a instaurat un Imperiu Latin.⁷²

Fratele împăratului luat prizonier, Henri de Hainaut, a devenit bazileul Imperiului latin, iar populația din Tracia s-a răsculat și a trecut de partea lui Ioniță. După cucerirea Traciei, Ioniță a început o nouă campanie împotriva Tesalonicului, regat aflat sub suzeranitatea lui Bonifaciu de Montferrat, pe care l-a cucerit în urma unui puternic atac dat prin surprindere. După aceea și-a îndreptat trupele spre Serres și Verria pe care, de asemenea, le-a ocupat într-un timp foarte scurt. În urma acestor acțiuni militare victorioase Vlahia Mare Tesalică a devenit o provincie a Țaratului Vlaho-Bulgar în vara anului 1205.

În anul 1206 după o ofensivă cumană în Tracia împotriva trupelor bizantine, Ioniță, în fruntea unei armate româno-bulgară de aproximativ 100.000 de luptători au asediat cetatea Didymoteichon, a organizat efectuarea unor lucrări de deviere a râului Marița pentru a goli șanțul din jurul cetății și a adus multe catapulte în jurul zidurilor pentru a le dărâma.

---

⁷¹ Mihail Popescu, Valentin Arsenie, Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. I, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2004, p. 182: „*la chemarea lui Inocențiu al III-lea, are loc cea de-a patra cruciadă (1201-1204) în favoarea orientului, împotriva Egiptului, care stăpânea Ierusalimul, dar venețienii o deturneză în favoarea lor. Are loc un sângeros război fratricid, soldat cu pierderi mari*”.

⁷² Cetățenii din Adrianopol s-au răsculat la începutul anului 1205 împotriva asupririi venețiene și s-au rugat pe împăratul Ioniță să le vină în ajutor. Acesta a concentrat o armată româno-bulgară și 14.000 de oșteni cumani și a pornit în fruntea acestei forțe în marș forțat spre Constantinopole. În acest timp la Adrianopol a ajuns împăratul Balduin I și dogele Enrico Dandolo cu o oaste cruciată și au asediat cetatea (martie 1205). La începutul lunii aprilie oastea împăratului Ioniță se îndrepta spre Adrianopole. Imediat ce a ajuns sub zidurile cetății cele două forțe s-au ciocnit și la 14 aprilie s-a desfășurat o bătălie în timpul căreia împăratul Balduin I de Flandra a fost luat prizonier. Forțele bazileului au fost înfrânte și au suferit pierderi mari. În noaptea de 14/15 aprilie latinii s-au retras în dezordine și s-au îndreptat spre Marea Marmara încercând să ajungă la portul Rodosto pe itinerarul Pamphilion și Chariopolis. Forțele împăratului Ioniță (compune din români, bulgari și cumani) au trecut la urmărirea trupelor latine pe același itinerar și au cucerit întreaga Tracie răsculată împotriva Constantinopolului. În această situație, noul imperiu latin mai stăpânea numai orașele Constantinopol, Rodosto și Selybria și localitățile din Anatolia.

Dar în acel timp spre cetate se îndrepta o forță armată sub comanda regelui și de aceea Ioniță a ridicat asediul și s-a retras spre Tîrnovo.

În vara anului următor trupele românești s-au purtat cu vitejie în bătălia împotriva lui Bonifaciu de Montferrat, care comanda un corp de oaste, reușind să spulbere corpul de oaste și să-l ucidă pe regele Bonifaciu.

Armata lui Ioniță i-a urmărit și a ajuns sub zidurile Salonicului pe care l-au asediat. Dar, în luna octombrie 1207, împăratul Ioniță Caloian a fost asasinat de nepotul acestuia – Borilă. Așa a intrat în eternitate unul dintre cei mai străluciți conducători români și comandanți militari din istoria universală. Ioniță a reușit să adauge teritorii noi la Țaratul Vlaho-Bulgar și să înfăptuiască împărăția românilor și bulgarilor, să încununeze astfel lupta celor trei frați Asănești și să unească Vlahia din Balcani (Haemus) cu Vlahia Mare din Pind.

Ioniță Caloian i-a scris în anul 1205 papei Inocențiu al III-lea că are titlul de „domn și împărat a toată Bulgaria și Vlahia”. Deci, Țaratul Vlaho-Bulgar respecta tradițiile politice diferite ale ambelor popoare pe care le-a preluat Ioniță și le-a prezentat sub propria sa tradiție politică romană.

La aceste idei moderne ale lui Ioniță papa a recunoscut argumentele acestuia și i-a răspuns: „te, qui ex nobili Romanorum prosapia diceris descendisse”⁷³.

Deci, în conformitate cu tradițiile bizantine ale vremii, Ioniță susținea ideea imperiului romanității orientale. Țaratul Vlaho-Român al lui Ioniță Caloian a reprezentat cel mai important act politico-militar al românilor sud-dunăreni împreună cu bulgarii, care a avut ecouri răsunătoare în toată Europa medievală. Acest nou imperiu româno-bulgar a reprezentat o

---

⁷³ „spui că-ți tragi strămoșii din șirul nobililor romani”

încununare a luptei seculare pentru libertate și unificare politică a românilor și bulgarilor din Peninsula Balcanică.

Împăratul Ioniță Caloianul a fost un conducător și strateg militar strălucit, care studia cu atenție terenul acțiunilor de luptă și a reușit să iasă victorios în situații dificile pentru că și-a pregătit temeinic armata, a înzestrat-o corespunzător și a făcut cele mai potrivite manevre cu rapiditate în scopul surprinderii oștilor dușmane pe care le hărțuia permanent astfel încât să-l poată ataca în locurile pe care le alegea, ceea ce aducea mai multă siguranță forțelor sale.

El începea, prelungea sau încheia campania în funcție de pericolele care apăreau sau de avantajul care și-l crea prin ofensiva, apărarea, retragerea sau alte manevre pe care le considera oportune, făcându-l pe inamic, după cum plănuia, să avanseze sau să se retragă să-i împiedice sosirea rezervelor sale și să-l lovească mortal în locurile cele mai vulnerabile.

El a fost drept, uman, dar și aspru în același timp cu luptătorii/oștenii săi știind să împartă cu mare artă atât pedepsele, cât mai ales recompensele.

A cunoscut întotdeauna cu precizie starea trupelor proprii, dar și a celor inamice și a ordonat atacul numai atunci când trupele sale erau în avantaj. A ordonat executarea unor marșuri fără risc, într-o ordine desăvârșită, iar trecerea la apărare a trupelor a organizat-o de asemenea natură încât să evite surprinderea lor de către inamic, iar trecerea la ofensivă a condus de cele mai multe ori la surprinderea adversarului/dușmanului. Retragerea a organizat-o metodic, sistematic, fie că era o simulare (o inducere în eroare a inamicului) fie că era una reală.

Acestea sunt doar câteva dintre însușirile marelui țar Ioniță Caloianul care s-a remarcat printre cei mai abili strategii ai Europei Medievale din secolul XIII.

ÎNCHEIERE

Dinastia Asăneștilor este revendicată de români și de bulgari împreună, pentru că Asăneștii au întemeiat și consolidat al doilea Țarat vlaho-bulgar în care au trăit și au luptat, pentru libertate, identitate și pentru conviețuire armonioasă, strămoșii noștri comuni bulgarii și românii din sudul Dunării.

În secolele al XII-lea și al XIII-lea, Asăneștii au făurit, prin lupta comună a celor două popoare, un spirit al apărării dreptului la viață, la existență statală, la cultură și la o civilizație a popoarelor din Balcani împotriva imperiilor și statelor agresoare. Strămoșii românilor și bulgarilor, care au locuit la sudul marelui fluviu, și-au apărât gloria, sub conducerea Asăneștilor, împotriva Imperiului Bizantin. Dinastia Asăneștilor este o mică parte din drumul parcurs de civilizația geto-dacă și cea bulgară pentru a ajunge la noi, care suntem urmașii acelor oameni minunați, cu bogăția lor morală și spirituală pe care o moștenim de la ei. Popoarele noastre, român și bulgar, au reușit să-și furească, timp de sute și sute de ani, o civilizație care le-a permis să intre împreună în Uniunea Europeană și continuă să lupte pentru a-și apăra identitatea, cultura și pentru a fi tratați la fel ca și celelalte națiuni/state ale Uniunii, fără nici un fel de discriminare, fără aroganță și fără ură.

Țarul Asan I (1187-1196) a întemeiat împreună cu fratele său Petru cel de-al doilea țarat bulgar, care a fost de fapt țarat româno-bulgar, și dinastia Asăneștilor.⁷⁴

---

⁷⁴ *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1085.

Apariția și dezvoltarea statului româno-bulgar al Asăneștilor a permis ridicarea politico-militară a românilor din sudul Dunării și a contribuit la sprijinirea românilor din nordul Dunării în lupta lor pentru afirmarea statalității în spațiul carpato-danubiano-pontic. Așadar, statul Asăneștilor s-a implicat cu hotărâre în lupta românilor din ținuturile învecinate de la Nordul marelui fluviu pentru unirea lor politică și formarea celorlalte state românești: Transilvania, Muntenia și Moldova, care cuprindea și Basarabia. Țaratul (imperiul) vlaho-bulgar a reprezentat cea mai importantă afirmare politico-militară a românilor și bulgarilor, care a fost cunoscută în întreaga Europă medievală în secolele XII-XIII.

Românii erau cunoscuți în acea epocă sub diverse denumiri: blahi, vlahi, voloni etc. și împreună cu bulgarii și-au creat prin forțele lor unite un destin istoric strălucit care a demonstrat faptul că unirea lor pentru îndeplinirea scopului politico-militar comun i-a făcut de neînvingători în sud-estul Europei. Cel de-al doilea țarat româno-bulgar a fost, fără nici o îndoială, mult mai întins și mai puternic decât primul țarat bulgar tocmai pentru faptul că bulgarii și românii s-au unit dându-și seama că în unire stă puterea. De aceea Ioniță Caloianu a reușit să ajungă împărat al românilor și bulgarilor pentru că a înțeles cu claritate că forțele militare unite ale ambelor popoare din Balcani, cel bulgar și cel român, la care din când în când se mai adăuga și oastea cumană, i-a făcut invincibili și i-a asigurat o expansiune fulminantă, de la Marea Neagră și până la Marea Adriatică și de la Dunăre până la Constantinople.

De fapt, Imperiul Bizantin a pierdut în favoarea imperiului româno-bulgar aproape toate teritoriile, iar Ioniță Caloianul se autointitula „domn

și împărat a toată Bulgaria și Vlahia”⁷⁵, referindu-se, evident, la cele două mari regiuni în care locuia o populație compactă românească (vlahă) și anume: Vlahia Mare din Munții Pind și Vlahia din Munții Haemus (Balcani) despărțite de o zonă în care locuiau slavi (bulgari). De fapt cele două popoare, bulgar și român, au luptat împreună, sub conducerea fraților Asănești împotriva Imperiului bizantin și apoi a Imperiului latin de la Constantinopol și s-au unit pentru a înființa un țarat (imperiu) comun, al bulgarilor și românilor. Aproximativ două decenii, de luptă neconținută pentru libertate, a durat procesul politico-militar de consolidare a țaratului (imperului) Asăneștilor, care și-a afirmat puterea în împrejurările geopolitice explicate în această lucrare. Centrul în jurul căruia s-a coagulat împărăția românilor și bulgarilor a fost Țara Românilor din Haemus (Vlahia din Munții Balcani) și apoi, prin unificarea cu celelalte teritorii românești și bulgare de la sudul Dunării, s-a dezvoltat întâi statul vlaho-bulgar și în anii următori imperiul româno-bulgar. Cele două popoare viteze, puternice și tenace și-au luat destinul în mâinile lor și au dovedit Europei că nu pot fi învinși atâta vreme cât rămân uniți sub același împărat și luptă împreună pentru același țel, pentru libertatea, independența și suveranitatea lor.

Dacă în anul 1186 românii nord dunăreni nu i-ar fi ajutat pe frații Petru și Asan să-și refacă forțele slăbite după ce oastea lor a fost înfrântă în Balcani de armata bizantină, cu siguranță cei doi frați nu ar fi avut puterea de a-și crea o armată puternică și nu ar fi reușit să-i înfrângă pe bizantini și să-și creeze un stat independent la sudul Dunării. În acea perioadă, la nordul Dunării pe tot spațiul de locuire românesc existau cnezate și

---

⁷⁵ Hurmuzaki E., *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I, București, 1887, p. 28.

voievodate românești. Cele din Banat, de la est de Tisa și din Transilvania erau neconținut atacate de unguri, apoi și Țara Maramureșului, Orăștiei, Baraoltului, Hațegului, Făgărașului și Almașului (voievodatele lui Litovoi și Seneslau). În Transilvania s-au așezat mici grupuri de maghiari, de franco-germani din Flandra și Moselle (în jurul anului 1150). Apoi au venit după anul 1200 un grup de saxoni (sași) și de secui, dar covârșitoarea parte a populației a rămas românească. La fel ca și în anii 1186 și 1187 s-a repetat și în anul 1210 ajutorul militar dat de corpul expediționar (români, secui, saxoni și pecenegi) sub comanda lui Ioachim de Sibiu, care a trecut Dunărea să-l sprijine pe Borilă, nepotul lui Ioniță Caloianul, au înfrânt pe rebelii din Vidin, pe care l-au recucerit și l-au restituit țarului Borilă.

Cei mai importanți reprezentanți ai Dinastiei, vlaho-bulgare, Asănești a celui de-al doilea țarat bulgar (1187-1280) au fost⁷⁶:

- Asan I (1187-1196);
- Petru (1187-1197);
- Ioniță Caloian (1197-1207);
- Borilă (1207-1218);
- Ioan Asan II (1218-1241);
- Caliman Asan (1241-1246).

Din Dinastia Asăneștilor a făcut parte și o ramură a sa _ Dinastia Șişman. Unul din reprezentanții acesteia a fost țarul bulgar Ivan Șişman III (1371-1393), care a condus țaratul a cărei capitală a fost la Târnovo. Pe vremea aceea acest țarat era vasal Imperiului otoman, iar țaratul Ivan a fost în război atât cu Dan I, domnul Țării Românești și cu țarul Ivan Sracimir din Vidin, căsătorit cu fiica domnitorului Nicolae Alexandru. În luptele

---

⁷⁶ *Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 1085.

duse împotriva turcilor, pentru câștigarea independenței, Ivan Șişman a fost luat prizonier de otomani în anul 1393.

Acestea sunt câteva pagini de aur, luminoase și glorioase din istoria celor două popoare – român și bulgar -, care evidențiază triumful luptelor pentru libertatea, independența și apărarea pământului strămoșesc împotriva oștilor invadatoare ale imperiilor și statelor expansioniste care au vrut să cucerească pământurile lor.

Vocația ambelor popoare, de la nord și de la sudul Dunării, a fost aspirația pentru o cooperare și o înțelegere armonioasă cu toate popoarele vecine, cu toate statele din apropiere și respingerea fermă a oricăror forme de asuprire. Poporul român și bulgar au această vocație de pace dovedită în secolele XII-XIV prin faptul că ele nu au folosit forța armelor pentru cucerirea teritoriilor străine și nu au împilat alte popoare pentru a leza independența și demnitatea lor, ci au fost un sprijin în lupta de eliberare a altor popoare asuprite. Dar contextul istoric vitreg a silit popoarele noastre pașnice să lupte pentru a-și apăra cu arma în mână pământul străbun, bogățiile solului și subsolului, libertatea și fericirea. Popoarele noastre au reușit să supraviețuiască încercărilor cumplite descrise în paginile precedente datorită voinței lor de libertate și dreptate, a capacității lor de a transforma voința în fapte eroice și de a suporta cu stoicism toate suferințele și jertfele aduse de confruntările inegale cu dușmanii lor.

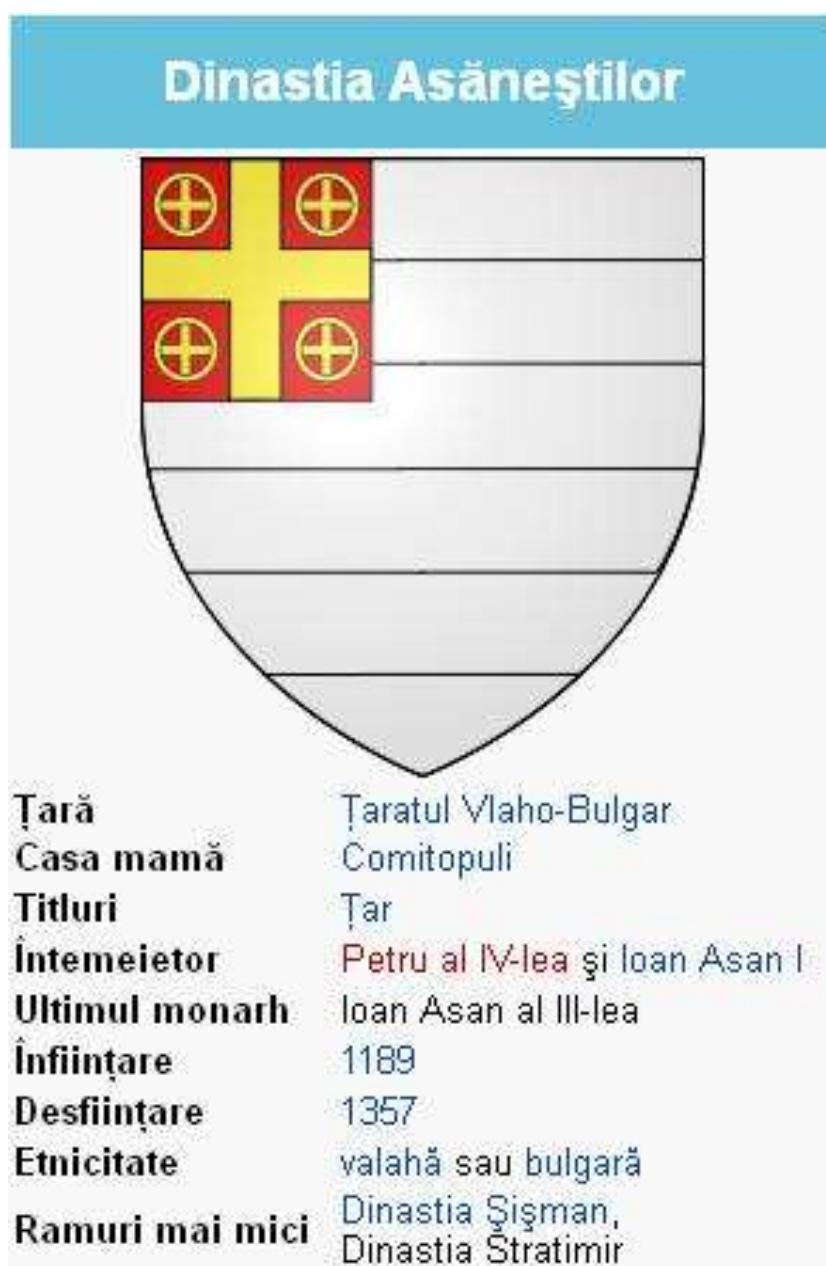
Națiunile noastre – Română și Bulgară – nu sunt națiuni multiculturale, ci au, fiecare dintre ele, o identitate precisă. Deși ele au fiecare istoria proprie, totuși, uneori istoriile lor se întrepătrund și se îngemănează așa cum s-a întâmplat în secolele XII-XIII când românii și bulgarii s-au unit și au avut un singur și același stat la sudul Dunării.

Nu trebuie să ignorăm istoria și tradițiile popoarelor noastre caracterizate de o mare bogăție morală și spirituală și de valori comune care ne unesc și ne asigură securitatea, căci securitatea se bazează pe aceste valori și pe încrederea reciprocă. Paginile de istorie comună reprezintă argumente care combat teza unor așa-zise națiuni civic-multiculturale, națiuni mozaic. Iată de ce trebuie studiată istoria națională a fiecărui stat (fiecărei națiuni) în școli, pentru că cetățenii să înțeleagă că idealurile fiecărei națiuni se nasc și se întrețin mereu în inimile cetățenilor fiecărui stat și nu sunt stabilite de marile puteri. Deci, important este ceea ce cred românii și bulgarii, așa cum a reieșit din paginile acestei lucrări, și nu ceea ce susțin unii „*intelectuali*”, care se consideră „*elita progresistă*”, că nu se poate vorbi despre patriotism în România sau Bulgaria „*când patria adevărată este UE în care statele naționale ar urma să fie absorbite*”⁷⁷.

---

⁷⁷ Constantin Toader, *Patriotismul în vremuri tulburi*, în *Tribuna învățământului*, nr. 1369, 28 noiembrie - 4 decembrie 2016, p. 8.

ILUSTRAȚIE FOTO

SURSA:

https://ro.wikipedia.org/wiki/Dinastia_As%C4%83ne%C8%99tilor

STEMA STATULUI MEDIEVAL AL LUI ASAN II

SURSA:

https://sutsatadicraiova.files.wordpress.com/2011/03/coat_of_arms_of_the_bulgarian-wallachian_empire.jpg

Inelul pecete care a aparținut lui
Ioniță Asan – Caloian

Pentru succesele militare repurtate și
calitățile sale de om de stat, papa
Inocențiu al III-lea i-a trimis
românului I. sceptrul și coroana de
„Rege al bulgarilor și vlahilor”.

Pagină din lucrarea intitulată „Voievozi, Domnitori, Principi, Regi, Președinți și alți șefi de stat din spațiul românesc”, semnată de istoricii militari Cristache Gheorghe și Florian Tucă, în care se vorbește despre doi iluștri conducători ai statului vlaho-bulgar – Petru Asan și Ioniță Asan-Caloian – și în care este reprodus inelul-pecete care a aparținut lui Ioniță Asan-Caloian.

*Piatra de mormânt a lui Ioniță Asan-Caloian,
care se află într-un lăcaș de cult (considerăm noi) din orașul Veliko Târnovo*

SURSA:

https://ro.wikipedia.org/wiki/Ioni%C8%9B%C4%83_Caloian

Monument dedicat primilor fruntași ai dinastiei Asăneștilor aflat în orașul veliko Târnovo fosta capitală a statului sau a țaratului vlaho-bulgar sau româno bulgar.

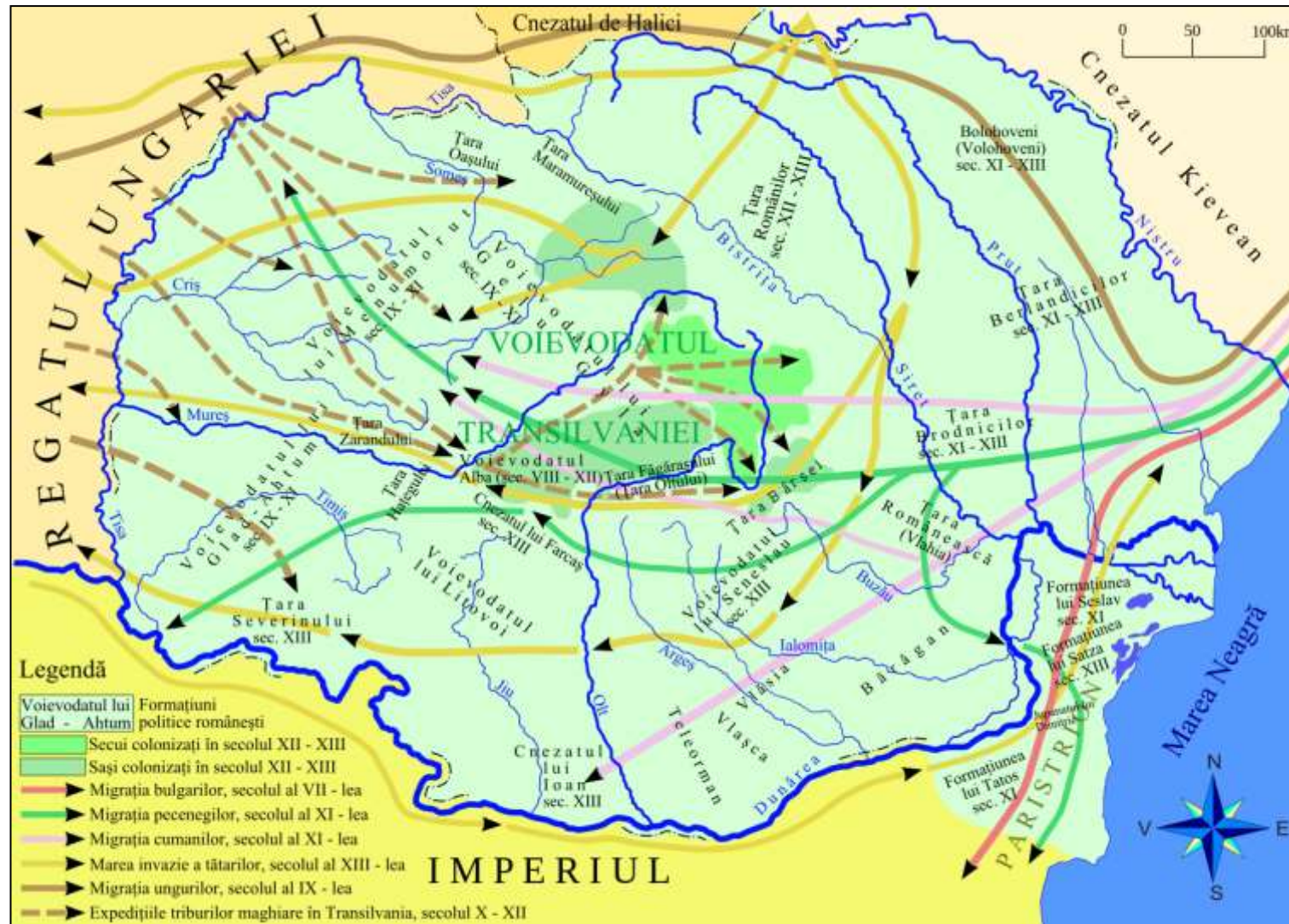
Orașul Veliko Târnovo, fosta capitală a statului sau a țaratului vlaho-bulgar. Imaginea de ansamblu actuală. În centru, pe prim plan, se află monumentul dedicat unor fruntași ai dinastiei Asăneștilor.

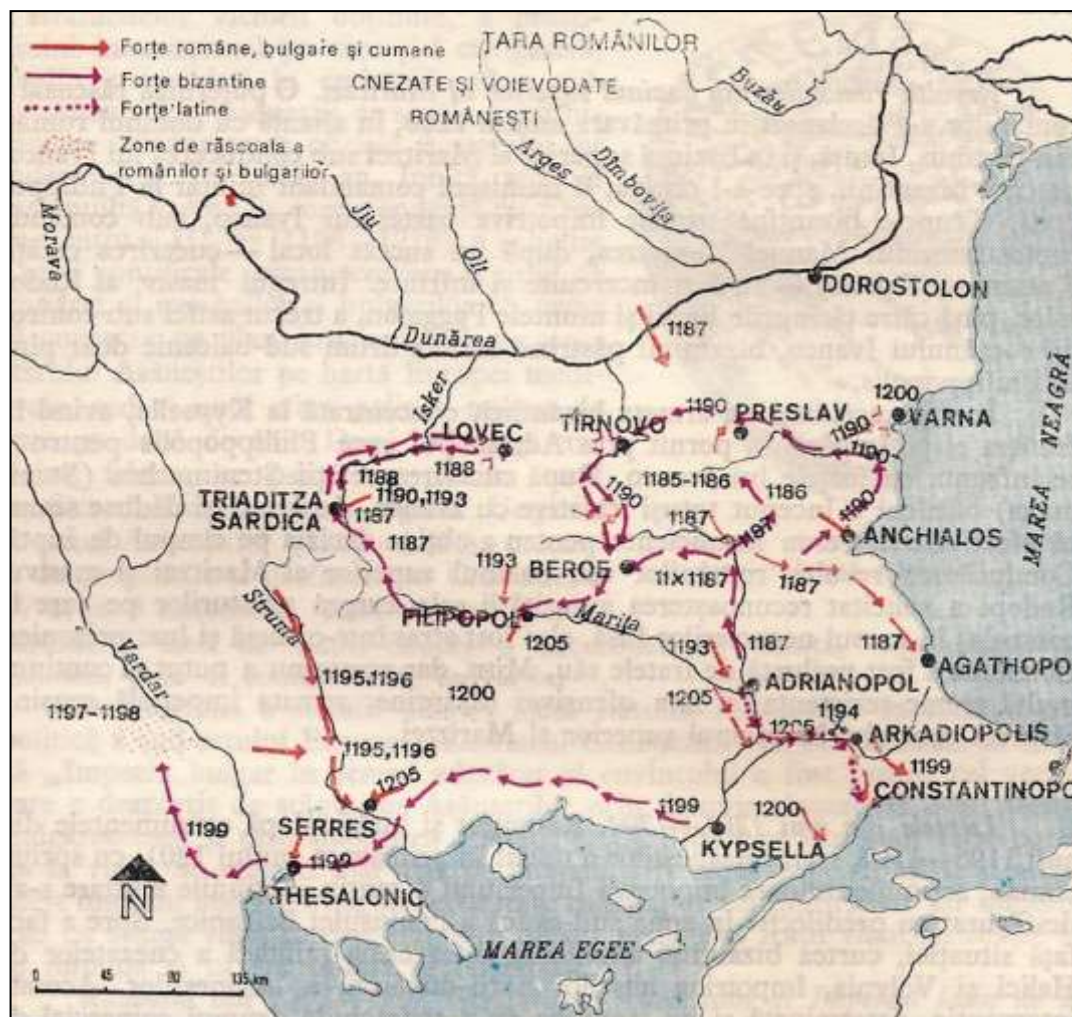
Biserica cu hramul „Cei 40 de martiri”, aflată în Orașul Veliko Târnovo, în interiorul căreia s-a descoperit o inscripție din care rezultă teritoriile care erau sub stăpânirea țaratului vlaho-bulgar condus de Ioan Asan al II-lea

CONTEXTUL GEOPOLITIC AL FORMĂRII IMPERIULUI ROMÂNNO-BULGAR

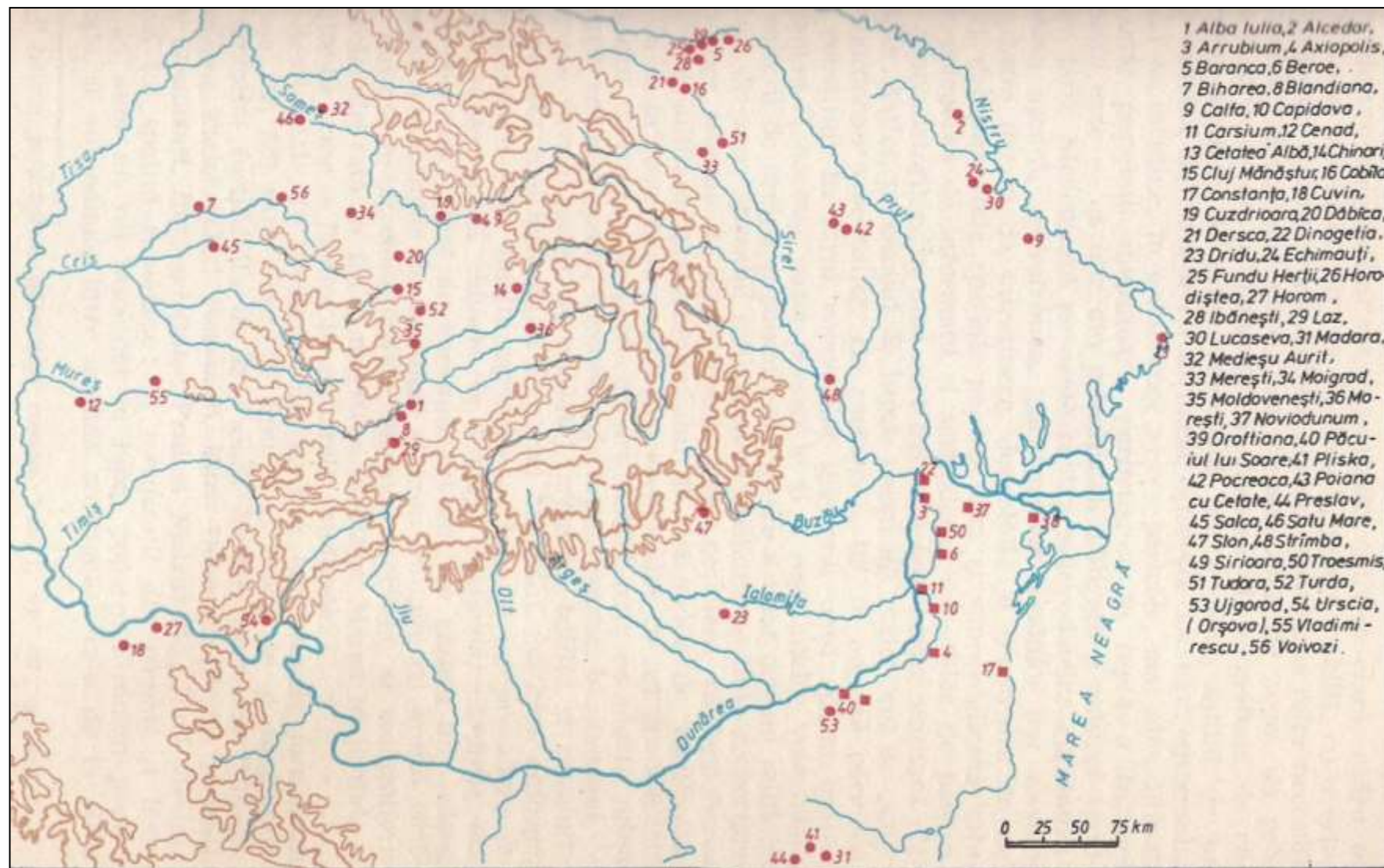

LUPTELE PURTATE DE OASTEA IMPERIULUI ROMÂNNO-BULGAR CU ARMATA BIZANTINĂ ÎN PENINSULA BALCANICĂ

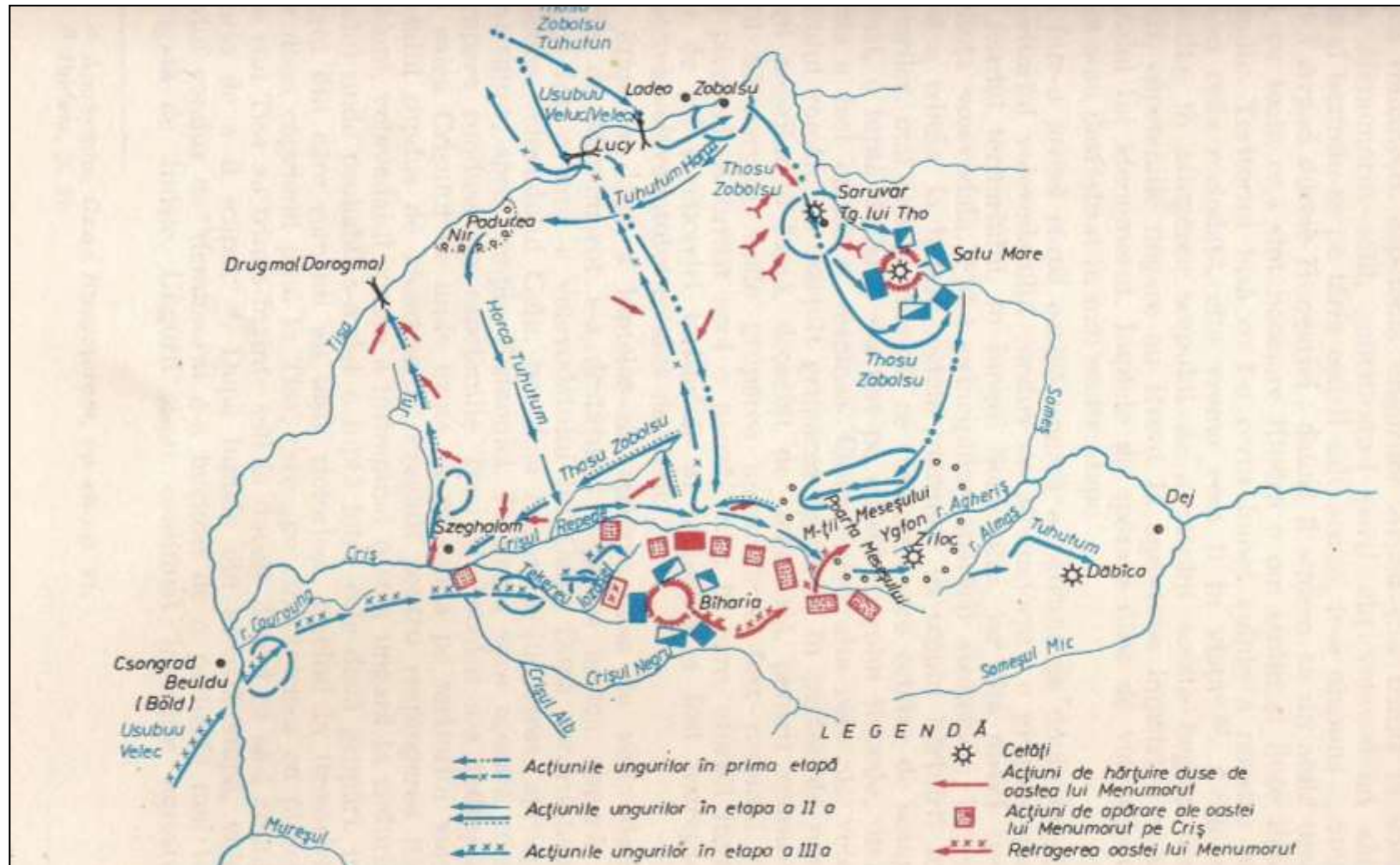

FORTIFICAȚII ROMÂNEȘTI DIN SECOLELE VIII-XIII

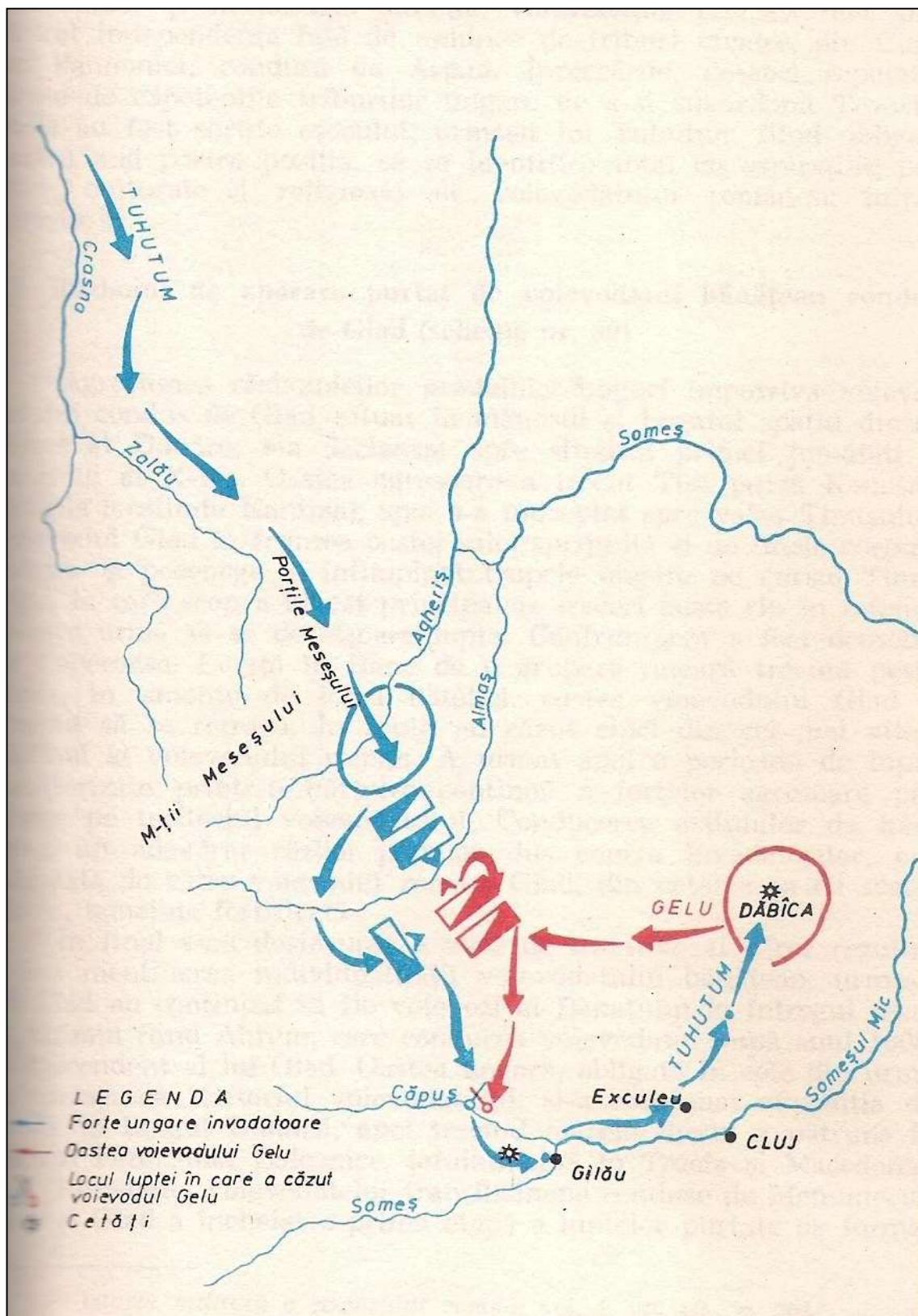

LUPTELE VOIEVODATULUI CONDUS DE MENUMORUT CONTRA EXPANSIUNII UNGARE

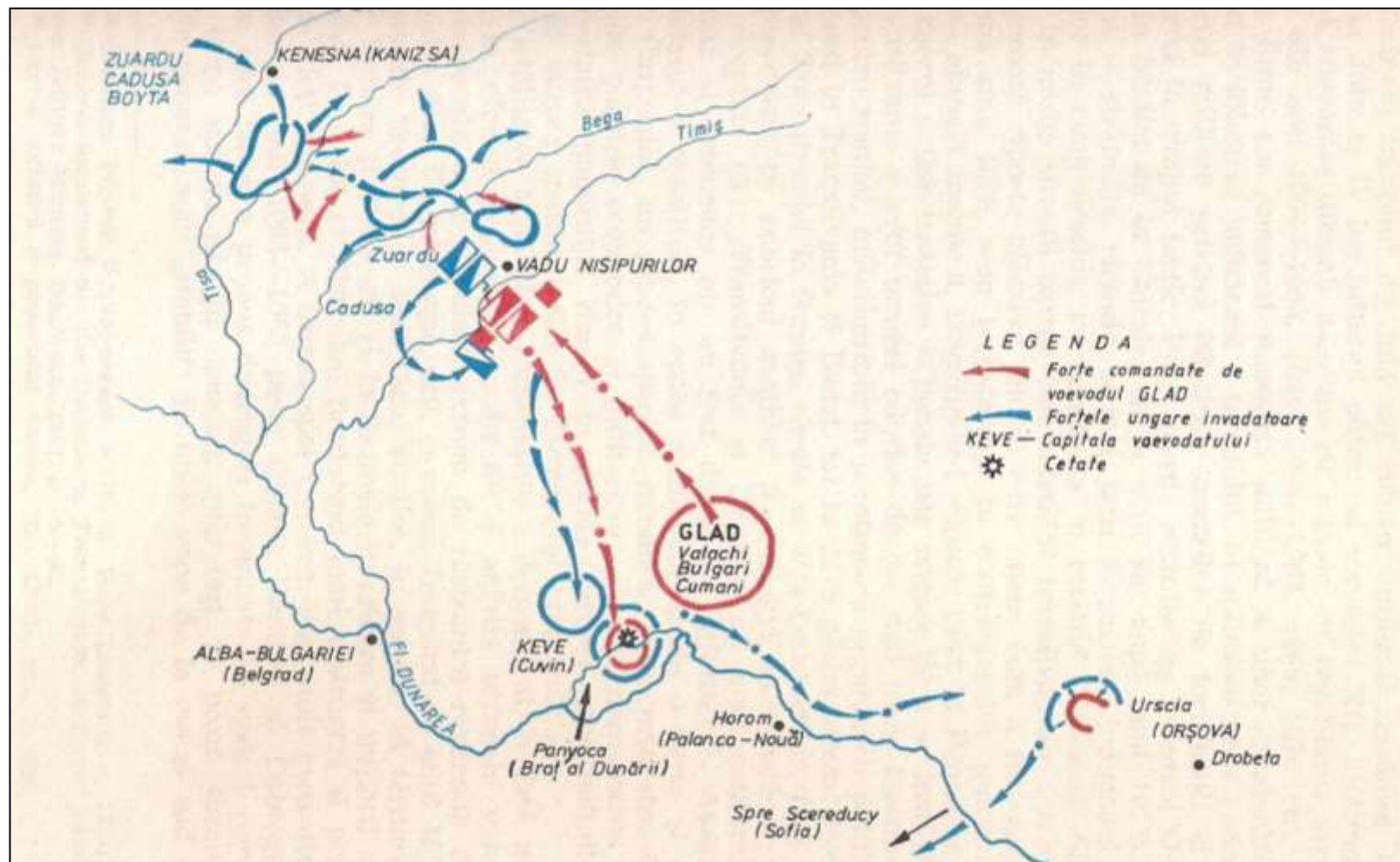

LUPTELE VOIEVODATULUI CONDUS DE GELU CONTRA EXPANSIUNII UNGARE

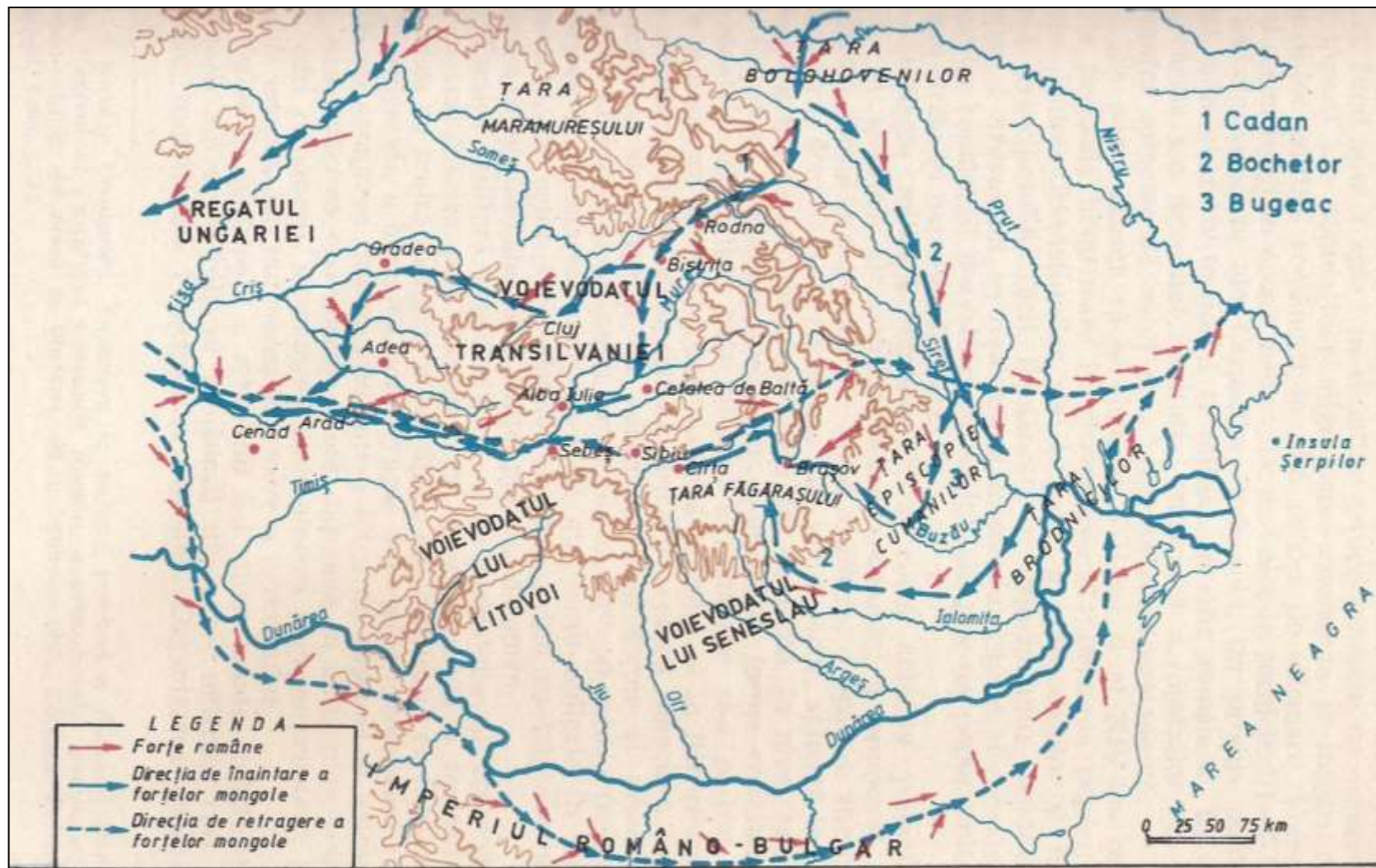

LUPTELE VOIEVODATULUI LUI GELU CONTRA EXPANSIUNII UNGARE

INVAZIA MONGOLO (TĂTARĂ) DIN ANII 1241 – 1242 PE TERITORIUL ROMÂNESC

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Bozilov I., „*Familijata na Asenevei (1186-1460)*”, Sofia, 1985.

Brezeanu S., „*Istoria Imperiului Bizantin*”, București, 2007;

Chaliand G., *Anthologie mondiale de la stratégie*, Robert Laffont, Paris, 1990, p. XIX ;

Colectiv de autori, *Istoria militară a poporului roman*, Vol. I, Editura Militară, București, 1984.

Constantin von Höfler, *Die Walachen als begr ünder des zweiten bulgarischen Reiches der Asariden*, „*Sitzungsber., der K. Wien. Akad. Der Wiss*”. Phil-hist. XCV, 1879, apud. Gh. I. Brătianu, *Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești*, București, 1980.

Cristache Gheorghe, Tucă Florian, *Voievozi, Domnitori, Principi, regi, Președinți și alți șefi de stat din spațiul românesc. Dicționar*, ediția a II-a revizuită și adăugită, București, 2006.

Dicționar Enciclopedic Român, Vol. I, București, 1962;

Dicționar Enciclopedic Român, Vol. II, București, 1964;

Djuvara N., *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*, Ediția a 2-a revăzută, București, 2005;

Felea G., *Dinastia Asăneștilor. Epopeea primilor vlahi*, comunicare științifică făcută în ziua de 21 noiembrie 2009;

Fine J., *The Late medieval Balkans ...*, University of Michigan Press, 1994;

Giurescu C. C-tin, *Istoria românilor*, Vol. I, ediția a 5-a, București, 2007;

Guvernul României, Departamentul Informațiilor Publice, *Românii Psihologie, Identitate spirituală, destin*, Editura Semne '94, 1995;

Hurmuzaki E., *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I, București, 1887;

Kedrenos G., *Compediu de istorii*, în *Fontes*, vol. III;

Watts L.L., *Ferește-mă, Doamne, de prieteni ...*, Traducere din limba engleză de Camelia Diaconescu, Editura RAO, București, 2012;

Watts L.L., *Cei dintâi vor fi cei din urmă*, Editura RAO, București, 2013.

Madgearu A., *Asăneștii. Istoria politică și militară a statului dinastiei Asăneștilor. 1185-1280*, Târgoviște, 2014;

Mic dicționar enciclopedic, Ediția a II-a, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978;

Murnu G., *Prima apariție a românilor în istorie*, în *Studii istorice privitoare la trecutul românilor de peste Dunăre*, Editura Nicolae-Șerban Tanașoca, București, 1984;

Popescu M., Arsenie V., Văduva Ghe., *Arta militară de-a lungul mileniilor*, Vol. I, CTEA, București, 2004;

Porfirogenetul C-tin, *Carte de învățătură pentru fiul său Romanos*, Editura Vasile Grecu, București, 1971;

Toader C-tin, *Statutul istoriei în școală și criza identitară*, în *Revista Tribuna a învățământului* nr. 1387, aprilie 2017;

Tucă F., Ionescu N., Raicu R., *2000 de ani de statalitate, creștinism și cultură în spațiul românesc. Repere cronologice*, București, 2000;

Vasary I., *Cumans and Tatars*, Cambridge University, 2005.

Watts L.L., *Cei dintâi vor fi cei din urmă*, Editura RAO, București, 2013.

Watts L.L., *Ferește-mă, Doamne, de prieteni ...*, Editura RAO, București, 2012.

CUPRINS

PREFAȚĂ	4
CUVÂNT ÎNAINTE	11
1. DINASTII CELEBRE LA GETO-DACI ȘI LA ROMÂNI.....	19
2. CONTEXTUL GEOPOLITIC AL APARIȚIEI ȘI AFIRMĂRII DINASTIEI ASĂNEȘTILOR.....	26
3. ÎNFIINȚAREA ȘI CONSOLIDAREA ȚARATULUI VLAHO- BULGAR (1189-1197)	37
4. PE LARG DESPRE ISTORICUL ȘI EVOLUȚIA DINASTIEI ASĂNEȘTILOR.....	43
5. ÎMPĂRATUL ROMÂNILOR ȘI BULGARILOR IONIȚĂ „CALOIAN”	59
ÎNCHEIERE.....	66
ILUSTRĂȚIE FOTO	72
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	85

